

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

GUODA TAMULEVIČIŪTĖ

IV kurso studentas

**VISUOMENINIŲ RINKIMŲ KOMITETŲ SĖKMINGO PASIRODYMO 2019 m.
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMUOSE SĄLYGŲ ANALIZĖ**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovė: dr. J. Ulinskaitė

Vilnius, 2020

BAKALAURO DARBO PRIEŠLAPIS

Bakalauro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

.....

(v., pavardė)

(parašas)

Bakalauro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Bakalauro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas *Visuomeninių rinkimų komitetų sėkmingo pasirodymo 2019 m. Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimuose sąlygų analizė* yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Guoda Tamulevičiūtė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Tamulevičiūtė G. Visuomeninių rinkimų komitetų sėkmingo pasirodymo 2019 m. Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimuose analizė: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė dr. J. Ulinskaitė. – V., 2020. 50 p.

Reikšminiai žodžiai: visuomeniniai rinkimų komitetai, vietos savivalda, savivaldybių tarybų rinkimai, vietos bendruomenė, partinės sistemos krizė, antipartiškumas, pilietinis aktyvumas, vietos politinis lyderis, rinkiminis elgesys.

Šiame darbe yra nagrinėjama, kokios sąlygos turėjo įtakos visuomeninių rinkimų komitetų sėkmingam pasirodymui 2019 metų Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimuose. Remiantis užsienio akademikų tyrimais darbe yra išskirtos keturios sąlygos – savivaldybės dydis, politinio lyderio stiprumas, pilietinis aktyvumas ir socioekonominės gyvenimo sąlygos – ir daromos prielaidos, jog skirtingos šių sąlygų konfigūracijos gali paaiškinti sėkmės arba nesėkmės atvejus visuomeniniams rinkimų komitetams dalyvaujant savivaldos rinkimuose. Naudojantis kokybine lyginamąja analize yra tikrinamos teorinių pagrindu paremtos hipotezės. Atlikus tyrimą nustatoma, kurios iš tirtų sąlygų yra būtinos ir pakankamos tam, kad rinkimų komitetas laimėtų savivaldos rinkimus arba atvirkščiai – kad komitetui rinkimuose nepasisektų bei sudaromos sąlygų konfigūracijos, kurios lemia minėtas baigtis.

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. TEORINIS ANALIZĖS PAGRINDAS	11
1.1. Savivaldybės dydis.....	11
1.2. Stiprus VRK lyderis.....	14
1.3. Pilietinis aktyvumas.....	16
1.4. Socioekonominės gyvenimo sąlygos	17
2. TYRIMO METODOLOGIJA	18
3. TYRIMO REZULTATAI	21
3.1. Įverčių priskyrimas kintamiesiems	21
3.1.1. VRK sėkmingas pasirodymas	21
3.1.2. Savivaldybės dydis.....	22
3.1.3. Stiprus lyderis	24
3.1.4. Pilietinis aktyvumas.....	25
3.1.5. Socio-ekonominės gyvenimo sąlygos.....	27
3.2. Kokybinė lyginamoji analizė	28
3.2.1. Tiesos lentelė.....	28
3.2.2. Sėkmingo VRK pasirodymo rinkimuose sąlygų konfigūracijų lentelė	30
3.2.3. Atvirkštinė (VRK nesėkmingo pasirodymo rinkimuose) analizė	34
IŠVADOS	39
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SARAŠAS	41
SUMMARY	44
PRIEDAI.....	45
1 PRIEDAS	45
2 PRIEDAS	47
3 PRIEDAS	48
4 PRIEDAS	49

IVADAS

Visuomeniniai rinkimų komitetai (toliau – VRK) Lietuvoje, skirtingai nei daugelyje kitų Europos valstybių, yra gan naujas reiškinys vietos politikoje. Konstitucinis teismas 2007 metais pateikė išaiškinimą, pripažįstantį jų teisę dalyvauti savivaldos rinkimuose, grįsdamas tuo, kad Lietuvoje turėtų nelikti diskriminacijos nepriklausomų ir nepartinių kandidatų, susibūrusių į sąrašus, teisei dalyvauti vietos savivaldos rinkimuose bei remdamasis kitų Europos valstybių gerąja praktika¹. Tačiau tik 2014 m. Seimas priėmė įstatymą, nurodantį, kad kandidatų sąrašus ir tiesiogiai renkamo mero kandidatūrą galės kelti ne tik politinės partijos, kaip buvo iki tol, bet ir visuomeniniai rinkimų komitetai.²

Nuo to laiko, VRK gan aktyviai dalyvavo dvejuose savivaldybių tarybų rinkimuose 2015 ir 2019 metais. 2019 m. rinkimams registruotų komitetų skaičius išaugo beveik dvigubai – nuo 58 iki 87, lyginant su ankstesniais rinkimais, o VRK imant bendrai ir lyginant jų pasirodymą su kitomis politinėmis jėgomis, pagal gautų mandatų skaičių Lietuvos savivaldybėse jie užėmė pirmąją vietą, išsikovoję 26,76 proc. visų tarybos narių mandatų. Tokį VRK pasirodymą savivaldos rinkimuose galima laikyti itin sėkmingu.

Tačiau nors bendrai imant VRK rezultatai yra geri, tačiau pažvelgus atskirai į rinkimų rezultatus skirtingose savivaldybėse, galima pastebėti tendenciją, jog VRK arba susilaukia didelio rinkėjų palaikymo ir laimi rinkimus, arba atsiduria rinkimų rezultatų lentelės apačioje. Be to, žvelgiant į savivaldybes, kuriose VRK nugalėjo politinius konkurentus, matoma, kad jos yra labai heterogeniškos. Iš šių klausimų ir kyla pagrindinė darbo problema – kas lemia VRK sėkmingą pasirodymą savivaldos rinkimuose? Arba, kitaip tariant, kokioms sąlygoms susiklosčius VRK laimi, o kokioms – pralaimi rinkimus?

VRK ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje kitų Europos valstybių jau kurį laiką yra vadinamas fenomenaliu reiškiniu.³ Visuomeninių rinkimų komitetai arba jų atitikmenys, dažniausiai įvardijami kaip nepriklausomi vietiniai sąrašai (angl. *Independent local lists*) ir apibrėžiami dviem pagrindiniais kriterijais – 1. dalyvaujantys išimtinai tik vietos savivaldos rinkimuose ir 2. kandidatūrą keliantys tik

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, „Dėl savivaldybių tarybų rinkimų.“, Irkt.lt, 2007. <<https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta542/content>> [Žiūrėta 2020 05 10].

² LR Seimas, „Savivaldybių merus rinksime tiesiogiai.“, lrs.lt, 2014.

<https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15435&p_k=1&p_t=147889> [Žiūrėta 2020 05 10].

³ Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014): 1122-1145.

vienoje savivaldybėje (arba atitinkamame teritoriniame vienetė)⁴ – jau kelis dešimtmečius užima svarbią poziciją vietos politikoje. NVS tyrinėtojai teigia, kad šie dariniai yra kaip tarpininkai tarp socialinės ir politinės sferų, sugebantys aktyvinti ir įtraukti vietinius gyventojus į politinius procesus žemiausiame – savivaldos lygmenyje.⁵

Apžvelgiant mokslinę literatūrą, galima matyti, kad nepriklausomi vietiniai sąrašai Europos akademikų tyimuose daugiausiai vyrauja keliais aspektais. Visų pirma, kadangi iki šiol išsamių tyrimų apie NVS nėra atlikta itin daug, mokslininkai atlieka aprašomąjį darbą ir apibūdina NVS skirtingose Europos valstybėse – tyrinėja, kokioje politinėje ir institucinėje terpėje jie atsirado ir formuojasi, kokios savybės yra būdingos NVS tam tikroje valstybėje ir kuo šie politiniai dariniai skiriasi tarp valstybių. Antra, yra bandoma sudaryti NVS tipologiją, išskiriant ir tyrinėjant skirtingus NVS tipus, bei tai, kuo jie yra panašūs arba skiriasi tarpusavyje ir kuo nuo politinių partijų. Trečia, ieškoma NVS gausaus kūrimosi, dalyvavimo rinkimuose ir sėkmingo pasirodymo pastaruoju metu priežasčių ir aplinkybių, kurios būtų palankios rinkimų komitetų egzistavimui ir sėkmei rinkimuose.

Nepriklausomi vietiniai sąrašai kaip politiniai veikėjai yra bendras fenomenas vietos savivaldos lygmenyje daugelyje Europos valstybių – tiek jau seniai įsitvirtinusiose Vakarų demokratijose, tiek vadinamosiose naujose demokratijoje Centrinėje bei Rytų Europoje, kuriose demokratijos konsolidacijos procesai prasidėjo po 1990 - jų.⁶

Kai kuriose Vakarų Europos šalyse nepartinių kandidatų sąrašai yra įsitvirtinęs ir stabilus elementas vietos politinėje sistemoje jau dešimtmečiais.⁷ Tiesa, nors NVS tokių valstybių vietos savivaldoje galima pastebėti jau praėjusio amžiaus vidurio, visgi tokiose valstybėse vietinė politika ilgą laiką buvo politizuota partijų.⁸ Belgijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje NVS anksčiau sulaukdavo riboto rinkėjų palaikymo, išimtinai gerai jiems sekdavosi tik mažose savivaldybėse, kaimiškose vietovėse. Tačiau pastaraisiais metais NVS populiarumas šiose šalyse pastebimai auga, taip pat matoma, kad NVS sėkmingai žengia ir į didelių miestų vietos savivaldas.⁹

⁴ Reiser, Marion, and Everhard Holtmann, eds. *Farewell to the party model?: independent local lists in East and West European countries*. Springer Science & Business Media, 2008.

⁵ Boogers, Marcel, and Gerrit Voerman. "Independent local political parties in the Netherlands." *Local Government Studies* 36.1 (2010): 78

⁶ Reiser, Marion. "Conclusion: Independent local lists in East and West European countries." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 277

⁷ Dudzińska, Agnieszka. "Non-party lists in local election in Poland." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 105

⁸ Ten pat

⁹ Åberg, Martin, and Christer Ahlberger. "Local candidate lists: Historical artefacts or a novel phenomenon? A research note." *Party Politics* 21.5 (2015): 815

Įdomios šiame kontekste yra Šiaurės Europos šalys, kurios turi ilgas savivaldos tradicijas, kitaip nei Pietų Europos valstybės, tokios kaip Italija, Ispanija ar Portugalija. Tačiau ir jų tyrimai neparodo homogeniškumo, tarkim, Norvegija turėjo gana aukštą NVS atstovaujumą ir populiarumą ankstyvaisiais 90-aisiais, tačiau pastaraisiais metais NVS populiarumas palaipsniui vis mažėja.¹⁰ Švedijoje, visiškai skirtingai, nuo 1990 m. per 15 metų NVS, dalyvaujančių vietos savivaldos rinkimuose, skaičius išaugo dvigubai, šiuo metu jie yra paplitę visose Švedijos regionuose – tiek mažuose miesteliuose, tiek dideliuose miestuose¹¹. NVS nėra naujas fenomenas Švedijoje, jos demokratinėje sistemoje jie cirkuliuoja jau beveik 100 metų, tačiau šiek tiek keičiasi jų profilis bei vietovės, kuriose NVS labiausiai sekasi – tradiciškai daugelį metų NVS išimtinai buvo kaimiškų vietovių fenomenas, tuo tarpu dabar nepriklausomi vietiniai sąrašai sėkmingai pasirodo jau ir didelių miestų savivaldybėse.¹²

Kai kuriose centrinėse ir rytinėse Europos šalyse įsitvirtino dar ankstyvaisiais 1990 – aisiais kaip politiniai veikėjai, šis procesas jiems buvo greitas ir paprastas dėl partinio organizuotumo stokos demokratijos konsolidavimo procese.¹³ NVS iškilimas tokiose valstybėse kaip Čekija, Vengrija, Kroatija, Lenkija buvo itin svarbus, nes tokie nepriklausomų kandidatų sąrašai egzistavo kaip tarpinė priemonė organizuoti politinei mobilizacijai ir atstovavimui iki tol, kol politinės partijos sustiprėjo ir pradėjo geriau organizuotis nacionaliniu lygmeniu.¹⁴ Tokia NVS funkcija yra visiškai priešinga nei kad ta, kurią jie atliko Vakarų demokratijose – ten NVS buvo kaip atsakas stagnuojančioms politinėms partijoms ir visuomet buvo siejami su antipartiškumu.¹⁵

Iš Baltijos šalių galima būtų išskirti Estiją, kurioje NVS rinkimuose buvo itin stiprūs ir sėkmingi nuo pat nepriklausomybės atkūrimo 1990 m., tačiau vėliau nacionalinės partijos, pačios stiprėdamos ir norėdamos vietiniam lygmenyje turėti savo atstovus po truputį stūmė NVS iš savivaldos politikos ir darė poveikį tam, kad teisiškai tokie dariniai būtų labiau apriboti. Galiausiai, nacionalinės partijos pradėjo akcentuoti NVS silpnybes, tokias kaip žemas atskaitomumas, suponuojamas to, kad NVS nėra pastovi politinė organizacija, manipuliavimo galimybės, kai kurių NVS užmaskuotą tapatybę bei padriką organizavimąsi. Dėl tokio poveikio ir įvairių teisinių apribojimų NVS visiškai nusilpo.¹⁶

¹⁰ Ten pat, 814

¹¹ Wörlund, Ingemar. "Local parties in Sweden." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 195-210: 192

¹² Ten pat, 194

¹³ Ten pat

¹⁴ Pettai, Vello, Rein Toomla, and Elvis Joakit. "Citizen electoral alliances in Estonia: Citizen democracy versus cartel parties." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 103

¹⁵ Reiser, Marion. "Conclusion: Independent local lists in East and West European countries." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 277

¹⁶ Pettai, Vello, Rein Toomla, and Elvis Joakit. "Citizen electoral alliances in Estonia: Citizen democracy versus cartel parties." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 103

Keletas mokslinių studijų parodė, kad NVS yra labai nevienalyčiai ir egzistuoja skirtingi jų tipai, kiekvienas iš jų yra unikalus savo santykiu su politinėmis partijomis.¹⁷ NVS yra skirstomi į kairiųjų ir dešiniųjų sąrašus, personalizuotus sąrašus, vienos problemos sąrašus, sąrašus, kurie atstovauja kurią nors socio- ekonominę gyventojų grupę. Dauguma vietinių sąrašų reprezentuoja nepasitenkinimą kuria nors sritimi, kurioje dabartinė savivalda efektyviai nesitvarko arba iškelia anksčiau neišspręstą problemą. Tai skatina „vienos problemos“ komitetų formavimąsi¹⁸. Kai kurie NVS pasirenka vieną ar kelias pagrindines problemas, kurias akcentuoja rinkiminėje kovoje, tuo tarpu kiti pasirenka reprezentuoti tik kažkurį vieną visuomenės segmentą, tarkim, pensijinio amžiaus žmones. Taip pat egzistuoja ir vienos tematikos komitetų. Iš tokių sveikatos apsaugos NVS, jos yra vienos gausiausiai besikuriančių, ypač Švedijos šiauriniuose regionuose.¹⁹

Dar yra NVS susiję su partijomis - vieni NVS yra atskilusi dalis nuo kaž kurios nacionalinės partijos, kiti – užsimaskavę partiniai komitetai dėl visuomenėje vyraujančių nuotaikų prisidengiantys antipartiškumu. Tokie NVS yra finansuojami politinių partijų, įsteigti jų dėl įvairių priežasčių. Viena iš jų – matydami, kokių negatyvių atsiliepimų susilaukia politinės partijos ar tai, kad politinis pasitikėjimas yra sumenkęs, tokie NVS apsimeta nepartiniais, nepriklausomais kandidatų sąrašais.²⁰ Taip pat egzistuoja NVS, kurie savo veiklą pradeda tikėdamiesi ateityje organizaciškai plėstis bei tapti nacionalinėmis partijomis.²¹

Vokietijoje yra išskiriami „senasis“ ir „naujasis“ tipai. Vadinamasis „senasis“ tipas yra apibrėžiamas kaip ginantis amatininkų ir verslo interesus, jis daugiausiai yra palaikomas vyresnio amžiaus pasiturinčios vidurinėsios klasės²². Organizaciniais terminais tariant tokie komitetai yra stabilūs, ilgalaikiai, gana gerai institucionalizuoti. Kitas, priešingas tipas – naujasis – jis atspindi šiuolaikinės visuomenės sociokultūrinius pasikeitimus, kuriems įtaką daro ir postmaterialios vertybės ir gina aplinkosaugos politiką bei pasisako prieš įvairius aplinką teršiančius projektus. Šis vėlesnis tipas yra vertinamas kaip turintis daugiau pragmatiškumo oponuojant politinėms partijoms.²³

¹⁷ Holtman and Eimer, 2006, Reiser 2008, Walther and Angenendt 2018

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Wörlund, Ingemar. "Local parties in Sweden." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 199.

²⁰ Drápalová, Eliška, and Davide Vampa. "The Decline of Traditional Partisanship in Spanish Municipalities: Corruption, Inequality and Territorial Mobilisation." Representation 54.4 (2018): 349-365.

²¹ Ten pat.

²² Göhlert, Stefan, et al. "Independent local lists in East and West Germany." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 127-148., 143

²³ Ten pat.

Centrinis komponentas, vienijantis NVS visoje Europoje yra antipartiškumas ir netgi savęs priešinimas partijoms.²⁴ NVS save mato kaip harmoningos faktinės politikos stiliaus saugotojus.²⁵ Jų nuomone, efektyvi ir kokybiška vietinė politika yra nesuderinama su partine politika ar ideologijomis.²⁶ Kai kurie tyrėjai teigia, kad vis didėjantis rinkėjų palaikymas NVS gali signalizuoti apie tylų protestą prieš establišmento partijas ir partinę politiką apskritai.²⁹

Kadangi NVS save priešina partijoms, gan dažnai jų sėkmė skirtingose Europos valstybėse yra aiškinama vis labiau įsivyraujančiomis antipartinėmis nuotaikomis bei apskritai partinės sistemos krize. Staigus partijų narių ir jų aktyvumo mažėjimas, žemesnis identifikavimosi su partijomis laipsnis nei anksčiau, didėjantis nepasitikėjimas establišmento partijomis – vis tai yra pagrindiniai partinės sistemos krizės elementai – tiek Švedijos, tiek kitų Europos šalių partijos rodo tokius simptomus.³⁰

Tyrėjai kaip svarbiausius NVS sėkmę lemiančius veiksnius išskiria savivaldybės dydį, pilietinio dalyvavimo aktyvumą, socio-ekonominės sąlygas, stipraus lyderio svarbą. Šios sąlygos bus plačiau aptartos teoriniame darbo pagrinde.

Nors visuomeniniai rinkimų komitetai Lietuvoje susilaukė nemažai politologų diskusijų žiniasklaidoje ir apskritai viešojoje erdvėje, moksliskai jie tyrinėti yra itin mažai. L. Mažylis ir V. Leščiauskaitė VRK pamini apžvelgdami tiesioginius merų rinkimus, tačiau tai daro tik fragmentiškai. Jie pastebi, kad VRK 2015 m. buvo sėkmingesni didelių miestų savivaldybėse nei mažuose ar vidutiniuose rajonuose.³¹ Tai tyrėjai aiškina tuo, kad miestai pastaraisiais metais yra tapę labiau antisisteminiai, juose gajos antipartinės nuotaikos, o mažesniuose miesteliuose gyventojai labiau linkę susitapatinti su tradicinėmis partijomis. Be to, didžiųjų miestų miestų partijų padaliniuose tyrėjai spėja esant lyderystės krizę.³² A. Valackienė ir E. Žalnieriūnienė teigia, kad gyventojų VRK palaikymą lemia bendruomenės aktyvus įsitraukimas į krašto valdymą.³³

²⁴ Schedler, Andreas. "Anti-political-establishment parties." *Party politics* 2.3 (1996): 291-312., 301

²⁵ Reiser, Marion, and Everhard Holtmann, eds. *Farewell to the party model?: independent local lists in East and West European countries*. Springer Science & Business Media, 2008, 8.

²⁶ Ten pat, 7

²⁷ Göhlert, Stefan, et al. "Independent local lists in East and West Germany." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 129

²⁸ Reiser, Marion, and Everhard Holtmann, eds. *Farewell to the party model?: independent local lists in East and West European countries*. Springer Science & Business Media, 2008, 8.

²⁹ 4 daug autoriu 3 pl

³⁰ Katz, Richard S., and Peter Mair. "Changing models of party organization and party democracy: the emergence of the cartel party." *Party politics* 1.1 (1995): 5

³¹ Mažylis, Liudas, and Vaida Leščiauskaitė. "Tiesioginiai merų rinkimai Lietuvoje: užtrukę debatai ir šviežia patirtis." *Politikos mokslų almanachas* 17 (2015)

³² Ten pat.

³³ Valackienė, Asta, and Edita Žalnieriūnienė. "Bendruomenės dalyvavimas savivaldos procesuose: vietos bendruomenės atvejo analizė." *Tiltai* 71.2 (2015): 21-38.

Taigi, literatūros analizė leidžia daryti išvadas, kad nors užsienyje visuomeninių rinkimų komitetai yra nagrinėti nemažai ir įvairiais rakursais, tačiau Lietuvoje išsamesnių tyrimų šia tema trūksta, tad aktualu būtų nagrinėti įvairius su šiais politiniais dariniais susijusius aspektus. O ypač tikslinga būtų sekti Europos mokslininkų pavyzdžiu ir tirti sąlygas, kuriuose geriausiai įsitvirtina bei didžiausios sėkmės sulaukia VRK.

Taigi, pagrindinis šio darbo klausimas yra - kokios sąlygos buvo būtinos ir pakankamos tam, kad VRK 2019 metais laimėtų savivaldybių tarybų rinkimus?

Pagrindinis šio darbo tikslas yra tiriant keletą skirtingų teoriškai pagrįstų sąlygų nustatyti, kokios sąlygų konfigūracijos lėmė VRK laimėjimą vietos savivaldos rinkimuose 2019 m.

Atsižvelgiant į pagrindinį tyrimo klausimą bei užsibrėžtą tikslą, darbe keliami šie uždaviniai:

1. Apžvelgti užsienio valstybių moksliniuose tyrimuose iškeltas dominuojančias sąlygas, kurioms esant rinkiminiai komitetai patirdavo sėkmę savivaldos rinkimuose ir pritaikyti teoriją tokio pobūdžio tyrimui Lietuvoje;
2. Sukonstruoti tyrimui tinkamą metodologiją;
3. Pasitelkiant kokybinės lyginamosios analizės metodą atlikti sąlygų, lemiančių visuomeninio komiteto sėkmę savivaldos rinkimuose, analizę;
4. Rezultatus grafiškai pavaizduoti kompiuterine programa TOSMANA.

1. TEORINIS ANALIZĖS PAGRINDAS

1.1. Savivaldybės dydis

Savivaldybės dydis, matuojant gyventojų skaičiumi, yra vienas iš svarbiausių ir daugiausiai tyrinėjamų veiksnių, kuomet kalbama apie VRK ar jų atitikmenų sėkmę savivaldos rinkimuose. Aiškinant savivaldybės dydžio įtaką, neretai jis būna susiejamas ir su kitais veiksniais, kurie kinta priklausomai nuo savivaldybės dydžio - tokiais kaip socio-ekonominės sąlygos, partinių struktūrų išsivystymas, antipartinės nuotaikos, post-materialių vertybių populiarumas ir t.t.³⁴

³⁴ Kopric, Ivan. "Independent Local Lists in Croatia: In Search for a Composite Theoretical Frame." Croat. Pub. Admin. 7 (2007): 335.

Iš įvairiose Europos valstybėse vykdytų tyrimų galima matyti, kad NVS arba vietinėms partijoms yra palankiausia į vietos savivaldos rinkimus kandidatuoti mažose savivaldybėse³⁵. Tai yra aiškinama keliais aspektais. Visų pirma, mažose savivaldybėse vietos bendruomenės yra glaudesnės, jose naujai susiformavusiai jėgai yra lengviau iškilti ir sulaukti palaikymo nei didelėse bendruomenėse.³⁶ Šis aspektas naujai susikūrusiam NVS, kuris neatskilo nuo jokios partijos ar nėra užsislėpęs partinis komitetas, yra ypatingai svarbus, kad galėtų didinti savo žinomumą ir populiarumą. Taip pat mažesnėse savivaldybėse galima užmegzti artimesnę ryšį su gyventojais – lengviau pasidaryti atpažįstamu, gauti platformą komunikacijai, patekti į vietos spaudą, galų gale asmeniškai susipažinti su daugeliu gyventojų.

Pastebima, kad mažose bendruomenėse kai kuriais atvejais yra gan aukštas pilietinis aktyvumas. Žinoma, tokius rodiklius gali lemti labiausiai tai, kad gyventojų skaičius yra nedidelis, tad visuomenė yra gana homogeniška, be to, vietinės pilietinės ar politinės iniciatyvos yra šalia gyventojų, rinkiminis aktyvumas yra pastebimas didesnis, mažose bendruomenėse tokias iniciatyvas skleisti ir populiarinti yra lengviau.

Antra, mažas vietos bendruomenės dydis leidžia geriau pastebėti savivaldybės problemas, išsiskirti vieną ar kelias iš jų kaip pagrindinį savo NVS uždavinį, laimėjus rinkimus³⁷. Tai ypač yra aktualu tokio tipo NVS, kurie yra vadinami „vienos problemos sąrašais“.

Mažose bendruomenėse dažnai vyrauja antipartinės nuotaikos, ypatingai kalbant apie vietos savivaldą, žmonės galvoja, kad ji yra ne vieta politikavimui ar ideologiniams ginčams. Išrinkti tarybos nariai turi pamiršti savo partines ar kitokias priklausomybes ir susivieniję vykdyti faktinę politiką.³⁸ Vietos politika, anot atliktų tyrimų, dažniausiai yra gyventojų yra matoma kaip priemonė spręsti vietos problemoms, kurios neretai yra techninės – tokios kaip aplinkos gerinimas, infrastruktūros tvarkymas ir pan.

NVS neretai mažose savivaldybėse atlieka partijų substitutų funkciją, kadangi nacionalinių partijų skaičius, dalyvaujančių rinkimuose, nėra didelis, ne visos nacionalinės partijos dalyvauja, o jei ir dalyvauja, tai nacionalinės partijos vis tiek dėmesį yra sukoncentravusios daugiausiai į didžiuosius miestus, nes juose gali pritraukti rinkėjus į savo pusę bei formuoti prierašumą, kuris pasitarnautų per nacionalinius rinkimus. Be to, nacionalinėms partijoms yra svarbu turėti didelių miestuose valdžią, savo merus – taip jos turi daugiau galios, yra dažniau matomos, prisideda prie partijos įtakos formavimosi.

³⁵ Göhlert, Stefan, et al. "Independent local lists in East and West Germany." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 128

³⁶ Kopric, Ivan. "Independent Local Lists in Croatia: In Search for a Composite Theoretical Frame." Croat. Pub. Admin. 7 (2007): 335.

³⁷ Soós, Gábor. "Local and national parties in Hungary." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 63.

³⁸ Ten pat.

Atlikti tyrimai parodė, kad rinkėjai, vietos rinkimuose negalintys balsuoti už savo palaikomą nacionalinės reikšmės partiją, nes ji vietos rinkimuose nedalyvauja, yra linkę ieškoti jos alternatyvos tarp vietos partijų ar NVS labiau nei kad tiesiog rinktis kitą nacionalinio lygio partiją.³⁹ Galiausiai, kadangi vietos rinkimuose dalyvauja nedidelis skaičius politinių sąrašų apskritai, lengviau yra nurungti konkurentus, jų skaičius gerokai mažesnis nei didesnėse savivaldybėse.

Kita vertus, didelėse savivaldybėse, kurios dažniausiai yra didžiųjų miestų savivaldybės, taip pat yra neretai pastebima NVS sėkmės atvejų, o tai aiškinama keliais aspektais.

Visų pirma, miesto savivaldybės gyventojų bendruomenė yra itin heterogeniška įvairiais rodikliais, tačiau dideliuose miestuose yra didesnis procentas pasiturinčiai gyvenančių žmonių, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalyvaujančių pilietinėse veiklose nei mažose savivaldybėse. Taigi, dėl tokių priežasčių yra labiau tikėtina, kad daliai didelio miesto gyventojų rūpės post-materialios vertybės, kurias kaip esminę savo veiklos ašį pasitrenka kai kurie NVS.⁴⁰ Taip pat dideliuose miestuose veikia nemažai NVO, didesnis ir įvairių pilietinių iniciatyvų skaičius, formuojasi aukštas gyventojų socialinis kapitalas. Minėtos iniciatyvos pačios vėliau gali perraugti į NVS. Kitas dalykas, iš dalies dėl šių priežasčių, dideliuose miestuose taip pat yra pastebimos antipartinės nuotaikos.⁴¹

Antra, daug didesnis NVS skaičius dalyvauja savivaldos rinkimuose ir nors juose nugalėti politinius oponentus nėra lengva, nes reikia itin didelio rinkėjų palaikymo ir balsų skaičiaus, tačiau didesnis dalyvavimas sukuria didesnę tikimybę, kad rinkimus laimės kažkuris iš NVS.

Nors atrodo, kad NVS sėkmei yra palankūs visiškai priešingi rodikliai – mažas ir didelis gyventojų skaičius savivaldybėse, tačiau įvairių Europos mokslininkų tai įvardijama kaip dar viena šio fenomeno ypatybė.⁴² Vienas iš tokių mokslininkų atliktų tyrimų Lenkijoje parodė, kad kad nepartiniai sąrašai gausiausiai kandidatuoja ir yra sėkmingiausi mažose savivaldybėse, tose, kurių gyventojų skaičius nesiekia 20 000 gyventojų. Bet pastaraisiais metais yra stebimas ir pagausėjęs NVS išrinkimas į vietos savivaldą didžiausiuose miestuose, nuo 50 000 gyventojų.⁴³ O, pasak M. Reiser, Vakarų

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014): 1131

⁴¹ Ten pat.

⁴² Declining partisan representation at the sub-national level: assessing Vampa, Davide. "Declining partisan representation at the sub-national level: Assessing and explaining the strengthening of local lists in Italian municipalities (1995–2014)." *Local Government Studies* 42.4 (2016): 579

⁴³ Why Do non-partisans challenge parties in local politics? Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014).1133

valstybėse NVS buvo populiarūs išimtinai mažose, komiškose savivaldybėse tik jų atsiradimo pradžioje, o pastarąjį dešimtmetį yra stebimas NVS sėkmingas pasirodymas ir didelių miestų savivaldybėse.⁴⁴

Remiantis teoriniu pagrindu galima daryti prielaidą, kad VRK susilaukia sėkmės arba mažose, arba didelėse savivaldybėse, o vidutinio dydžio savivaldybėse jiems sekasi retai.

Taigi, remiantis tokia prielaida yra išskiriamos dvi hipotezės:

Savivaldybės dydis bus pripažintas kaip svarbus veiksnys ir

H1: didelės arba mažos savivaldybės kartu su kitomis sąlygomis sudarys konfigūracijas, paaiškinančias VRK laimėjimą;

H2: vidutinis savivaldybės dydis bus įtrauktas į sąlygų konfigūracijas, aiškinančias VRK pralaimėjimo savivaldos rinkimuose priežastis.

1.2. Stiprus VRK lyderis

Europos mokslininkai, tyrinėjantys rinkimuose NVS sėkmingumo priežastis teigia, kad lyderio vaidmuo čia yra centrinis aspektas⁴⁵. o pats NVS yra sukoncentruotas aplink lyderį⁴⁶. Taigi, galima teigti, kad už kiekvieno sėkmingo NVS turi stovėti sėkmingas lyderis, t.y., stipri asmenybė, nes tik tokiu būdu šviežiai įsikūręs nepriklausomas vietinis sąrašas turi galimybę patraukti visuomenės dėmesį ir tikėtis rinkėjų palaikymo. Lenkijoje vykdyta NVS narių apklausa parodė daugelio tokių sąrašų esmines ypatybes - sąrašo nariai besąlygiškai pasikliauja savo lyderiu ir pritaria, kad lyderio sėkmė rinkimuose yra lygi taip pat ir NVS sėkmei. Vienas sąrašo narys pasakojo, kad jų lyderis, kuris kartu yra ir savivaldybės meras, yra tai, kas juos, sąrašo narius, laiko drauge, ir kai lyderis yra populiarumo viršūnėje, sekasi taip pat ir NVS, nes sąrašas asocijuojamas su juo. Be stipraus lyderio sąrašas nebūtų pasiekęs tokios sėkmės, net ir atsižvelgiant į tai, kad dauguma iš narių yra gerai žinomi savo veiklos srityse ir gerbiami vietos bendruomenėje.⁴⁷

⁴⁴ Reiser, Marion. "Conclusion: Independent local lists in East and West European countries." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 277.

⁴⁵ Kopric, Ivan. "Independent Local Lists in Croatia: In Search for a Composite Theoretical Frame." Croat. Pub. Admin. 7 (2007): 335.

⁴⁶ Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." Europe-Asia Studies 66.7 (2014): 1131

⁴⁷ Gendźwiłł, Adam. "Independent mayors and local lists in large Polish cities: Towards a non-partisan model of local government?." Local Government Studies 38.4 (2012): 514

Lyderio įvaizdį visuomenėje labiausiai sustiprina du dalykai – pirma, rinkėjams priimtina lyderio charakteristika ir asmeninės jo savybės. Ir antra, NVS lyderiui svarumo suteikia patirtis vietos ar nacionalinėje politikoje, geriausiu atveju – lyderis yra perrinkimo siekiantis meras.^{48 49}

Kalbant apie tai, kokios asmeninės savybės yra priskiriamos stipriam lyderiui, reikia paminėti charizmą, vadybinius gebėjimus, nekonfliktiškumą, sugebėjimą išspręsti susidariusias problemiškas situacijas nekonfliktiškai, racionaliai ir greitai. Svarbu, kad lyderis, ypatingai jei yra išrinktas meru ar tarybos nariu ne politikuotų, o vykdytų faktinę politiką.⁵⁰ Daryti tyrimai parodė, kad Lietuvos gyventojai vertina ir iniciatyvumą, naujų idėjų generavimą, įvairiapusiškumą.⁵¹

A. Lazauskienė ir J. Bučaitė-Vilkė tyrinėdamos, kokio mero nori Lietuvos gyventojai, atrado, kad lūkesčiai mero atžvilgiu yra labiau siejami su administratoriaus ar vadybininko vaidmeniu, daug mažiau, ypatingai mažesnėse, o ne didžiųjų miestų savivaldybėse, vertinamas politiko kaip mediatoriaus tarp skirtingų interesų grupių vaidmuo. Ryšys su vietos bendruomene (būti užaugusiam ar dirbusiam toje savivaldybėje) Lietuvoje, skirtingai nei Vakarų Europos šalyse, taip pat nėra vertinama kaip itin svarbus lyderystės rodiklis. O mažiausiai svarbus iš visų tyrinėtų rodiklių yra priklausymas politinei partijai.⁵²

Taigi, minėtas savybes turintis, populiarus, visuomenėje dažnai matomas ir atpažįstamas lyderis net jei ir neturi organizacinio užnugario, turi nemenką pranašumą prieš politinius oponentus, kurie yra silpnesni kaip politiniai lyderiai, nors ir deleguoti nacionalinio lygmens partijai.⁵³

Kita sąlyga, reikalinga stipriam lyderio įvaizdžiui visuomenėje yra patirtis politikoje – idealiausiu atveju jis turėtų būti meras, siekianti perrinkimo ar aukštas galimybes turintis kandidatas į merus. A. Gendzwill atliktas tyrimas parodė, būtent tokia yra viena iš būtinų sąlygų NVS sėkmei rinkimuose.⁵⁴ Kalbant apie politinę patirtį, reikia pabrėžti, kad su laiku vietos politikai, ypatingai užimantys mero pareigas, augina savo politinį kapitalą – plečia naudingus kontaktus, gerina žinias,

⁴⁸ Fallend, Franz, Györgyi Ignits, and Paweł Swianiewicz. "Divided loyalties? Mayors between party representation and local community interests." *The European Mayor*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2006. 245.

⁴⁹ Gendzwill, Adam. "Independent mayors and local lists in large Polish cities: Towards a non-partisan model of local government?." *Local Government Studies* 38.4 (2012):504

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ UAB Spinter Tyrimai, „Idealus meras: iniciatyvus, suprantantis, sportuojantis ir turintis valdymo patirties.“ Vilnius, 2010. <<https://spinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/MjI5Ozk7OzA=>> [Žiūrėta 2020 05 22].

⁵² Lazauskienė, Aistė, Bučaitė-Vilkė, Jurga. "Vietos politinės lyderystės paieškos: kokio mero nori Lietuvos gyventojai." *Filosofija. Sociologija* 29.4 (2018): 279

⁵³ Why Do non-partisans challenge parties in local politics?

Gendzwill, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014): 1129 p.

⁵⁴ Gendzwill, Adam. "Independent mayors and local lists in large Polish cities: Towards a non-partisan model of local government?." *Local Government Studies* 38.4 (2012):514

didina atpažįstamumą – ir tai juos formuoja kaip stiprius lyderius. 2005 m. merų rinkimuose Lenkijoje perrinkimo siekė net 85 % merų ir didžioji dauguma jų buvo perrinkti dar vienai kadencijai.⁵⁵ Taigi, politinei jėgai, kurią atstovauja meras didelę teigiamą įtaką daro tokia situacija, jei lyderis jau yra meru ir dar kartą perrenkamas panašiu metu kaip ir NVS dalyvauja savivaldos rinkimuose. Tiesa, ankstesnę politinę patirtį taryboje labiausiai palaiko mažųjų savivaldybių gyventojai, o didmiesčių gyventojai tam teikia mažesnę svarbą.⁵⁶

Lenkijoje taip pat yra gan dažnai pastebimi tokie atvejai, kai geras pasirodymas pareigose per kadenciją susistiprino merą kaip individualų lyderį ir jis kituose rinkimuose siekė perrinkimo jau atsiskyręs nuo partijos ir suformavęs savo personalizuotą NVS.⁵⁷

Taigi, akademikų tyrimai įvairiose valstybėse rodo, kad lyderio vaidmuo yra itin glaudžiai susijęs su NVS sėkme, kitaip tariant, stiprus lyderis, kuris pats laimi tiesioginius merų rinkimus stipriai prisidės prie to, kad jo atstovaujamas NVS irgi laimėtų savivaldos rinkimus.

Remiantis teorinėmis prielaidomis apie lyderio svarbą galima iškelti tokias hipotezes:

H3: Stiprus lyderis bus viena iš sąlygų, kartu su kitomis lemiančių VRK laimėjimą savivaldos rinkimuose;

H4: Stipraus lyderio nebuvimas bus viena iš sąlygų, lemiančių tai, kad VRK savivaldos rinkimuose nelaimės.

1.3. Pilietinis aktyvumas

Pilietinis aktyvumas yra viena iš sąlygų, tiesiogiai galinčių paaiškinti NVS sėkmę savivaldos rinkimuose, kadangi pilietinės iniciatyvos, kaip manoma, yra tos, iš kurių kyla dalis NVS, ypač, jei jis yra priskiriamas „vienos problemos“ ar atstovauja tam tikrą socialinę grupę, idėja.⁵⁸

⁵⁵ Why Do non-partisans challenge parties in local politics?

Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014): 1131

⁵⁶ Lazauskienė, Aistė, Bučaitė-Vilkė, Jurga. "Vietos politinės lyderystės paieškos: kokio mero nori Lietuvos gyventojai." *Filosofija. Sociologija* 29.4 (2018): 279

⁵⁷ Why Do non-partisans challenge parties in local politics?

Gendźwiłł, Adam, and Tomasz Żółtak. "Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland." *Europe-Asia Studies* 66.7 (2014): 1-1131

⁵⁸ Jüptner, Petr. "Local lists in the Czech Republic." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 21-37.

Prie aukšto pilietinio dalyvavimo rodiklių priskiriama pilietinių organizacijų gausa rodo, kad piliečiai geba organizuoti į įvairias interesų grupes ir užsiimti kolektyvinėmis veiklomis, kurių neriboja giminystės ar draugystės saitų, pelno faktoriaus ir valdžios prievolių.⁵⁹

Jei savivaldybėje yra glaudus NVO tinklas ir stipri pilietinė visuomenė, o dažniausiai tai pasitaiko ne mažose kaimiškose, bet didžiosiose miestų savivaldybėse, tai yra puiki erdvė išreikšti specifinius interesus per NVS, vedamų į priekį stiprių asmenybių.⁶⁰ Dideliuose miestuose yra galimybė tokiai socialinei ir institucinei aplinkai, kur individai, būdami NVS nariais, gali vykdyti politinę veiklą kaip savo pagrindinę profesinę veiklą, tuo tarpu mažose savivaldybėse dažniausiai to įgyvendinti nepavyksta ir politikai derina savo profesinę veiklą, dažnai net ir tokią kaip agrikultūrinė ar panaši, su darbu vietos savivaldoje.

Aukštas pilietinis aktyvumas ne tik paskatina remti NVS, bet ir silpnina partinės sistemos įtaką individui. Daltonas teigė, kad didėjant išsilavinimo kokybei ir gerėjant masių sofistifikacijai, partijų reikšmė visuomenei mažėja. Kognityvinė mobilizacija, išskirta ištirta Daltono, gali būti paaiškinama taip - kuo pilietis yra labiau išsilavinęs ir politiškai labiau įsitraukęs, tuo mažiau jį veikia populistinė retorika, bet tuo pačiu ir partijų saitai. Kuo didesnė yra kognityvinė mobilizacija, tuo antipartiškumo sentimentai stiprėja.⁶¹

Pilietinį aktyvumą galima matuoti nevyriausybinių organizacijų gausumu savivaldybėje, politiniu dalyvavimu – balsavimu rinkimuose ir pirmumo balsų skaičiaus priskyrimu.

Remiantis pateiktomis teorinėmis prielaidomis, galima kelti tokias hipotezes:

H5: Aukštas pilietinis aktyvumas savivaldybėje bus viena iš sąlygų, kartu su kitomis lemianti VRK sėkmę rinkimuose;

H6: Žemas pilietinis aktyvumas bus viena iš sąlygų, kartu su kitomis lemianti VRK nelaimėjimą savivaldos rinkimuose.

1.4.Socio-ekonominės gyvenimo sąlygos

Skirtingų individų pažiūrų įvairovė, skirtingi interesai ir bendrai aukštesnės gyvenimo sąlygos, kurias ir lemia socio-ekonominių sąlygų lygis savivaldybėje, dažniausiai yra būdingos

⁵⁹ Žiliukaitė, Rūta, et al. Neatrasta galia: Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis. Versus aureus, 2006.

⁶⁰ Kopric, Ivan. "Independent Local Lists in Croatia: In Search for a Composite Theoretical Frame." Croat. Pub. Admin. 7 (2007): 47

⁶¹ Dalton, Russell J. "Political parties and political representation: Party supporters and party elites in nine nations." Comparative political studies 18.3 (1985): 267-299.

miestams, jos taip pat yra itin tinkamos sąlygos politinių partijų sistemos stabilizacijai ir pilietinės visuomenės formavimuisi.⁶² Jei šalyje yra stabili partinė sistema mažiau tikėtina, kad NVS susilauks palaikymo ir kad tokiems sąrašams atsirasti apskritai bus poreikis. Socio-ekonominės gyvenimo sąlygos yra matuojamos nedarbo lygiu, vidutiniu mėnesiniu atlyginimu ir išsilavinimo rodikliais.

Aukštas nedarbo lygis, žemos vidutinės pajamos, neaukštas išsilavinimo lygis, anot E. Drapalovos ir D. Vampos, lemia prielankumą antipartiškumui, antisistemiškumui apskritai, tokius rodiklius turinčiose savivaldybėse dažniau yra palaikomos ir populistinės partijos, ir nepartiniai sąrašai.⁶³ NVS gali sulaukti palaikymo tokioje savivaldybėje dėl savo antipartinės retorikos, koncentracijos į vieną ar kelias pagrindines bendruomenės problemas, jų pačių retorikos apie nepolitikavimą, savęs tapatinimą labiau su „paprastais žmonėmis“, o ne su politikais.

O kuo aukštesnės socio-ekonominės sąlygos, tuo pasitikėjimas establišmento partijomis bus didesnis ir antipartinių nuotaikų vietos bendruomenėje nesijaus. Taigi, tokioje bendruomenėje nebus susidariusios palankios sąlygos NVS plačiam atstovavimui ar sėkmei.

Kita vertus, aukštesnė socio-ekonominė sąlygose gyvenantys rinkėjai labiau bus linkę palaikyti post-materialias vertybes teigiančius NVS. Be to, Gyventojų pajamų nelygybė yra neigiamai susieta su NVS sėkme.⁶⁴ Tačiau keliant hipotezes bus pasiliekiama prie pirmojo teorinio išaiškinimo.

Taigi, remiantis teorinėmis prielaidomis, keliamos tokios hipotezės apie socio-ekonominės gyvenimo sąlygas:

H7: Prastos socio-ekonominės gyvenimo sąlygos kartu su kitomis sąlygomis lems VRK laimėjimą rinkimuose.

H8: Geros socio-ekonominės gyvenimo sąlygos rinkinyje su kitomis sąlygomis lems VRK nesėkmę rinkimuose.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

Ištirti sąlygas, kurios būtų palankios VRK sėkmingam pasirodymui savivaldos rinkimuose, labiausiai tinkamas yra Kokybinės lyginamosios analizės metodas (toliau - KLA). Visų pirma, jis leidžia

⁶² Jüptner, Petr. "Local lists in the Czech Republic." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 21-37.

⁶³ Drápalová, Eliška, and Davide Vampa. "The Decline of Traditional Partisanship in Spanish Municipalities: Corruption, Inequality and Territorial Mobilisation." Representation 54.4 (2018): 349-365.

⁶⁴ Ten pat

sujungti dvi tyrimų strategijas – ekstensyviąją (kiekybinę) ir intensyviąją (kokybinę) į vieną.⁶⁵ Pasak Ch. Ragino, su orientuota į kintamuosius, ekstensyviąja, strategija KLA yra bendra tai, kad ji leidžia išnagrinėti daug atvejų. Su orientuota į atvejus strategija bendra tai, kad leidžia įvertinti sudėtingus daugiopio ir konjunktūrinio priežastingumo modelius.⁶⁶ Konjunktūrinį arba kitaip tariant, daugiopą, priežastingumą mini ir Z. Norkus, jo pateiktu apibrėžimu tai yra situacija, kai tam tikrą pasekmę galima nulemti keliais skirtingais būdais. Toks priežastingumas yra sutinkamas tada, kai kokio nors veiksnio konkretus poveikis priklauso nuo kitų sąlygų įtakos.⁶⁷

KLA geriausiai tinka ir yra efektyviausia tada, kai analizuojamų atvejų skaičius yra per mažas, kad nekiltų keblumų taikant statistinės analizės metodus, tačiau jų per daug, kad būtų įmanoma su kiekvienu susipažinti.⁶⁸ Apibendrinant, reikia pasakyti, kad šis metodas koncentruojasi į tiriamo reiškinio vidinę įvairovę, kai galimos kelios priežastinės konfigūracijos, lemiančios priklausomojo kintamojo, arba kitaip tariant, baigmės, reikšmę.⁶⁹⁷⁰

Taigi, metodas yra tinkamas tyrimo atvejų skaičiui, nes bus tiriamos visos Lietuvos savivaldybės, kuriose 2019 m. į savivaldybių tarybų rinkimus kandidatavo bent vienas VRK. Iš 60 Lietuvos savivaldybių tokių yra 47, taigi toks ir bus pradinis atvejų skaičius (vėliau, kai kurių savivaldybių sąlygoms esant identiškoms, atvejai bus modifikuoti į keletą visiškai skirtingų stebimų atvejų).

Svarbu yra apibrėžti, kas yra laikoma sėkmingu VRK pasirodymu Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimuose. Šiame darbe vartojami tokie išsireiškimai kaip „sėkmingas pasirodymas“, „sėkmė“ savivaldos rinkimuose reiškia VRK pergalę savivaldos rinkimuose ir procentaliai didžiausio vietų skaičiaus iškovojoimą savivaldybės taryboje.

Tyrime bus tikrinamos keturios sąlygos, kurios buvo pasirinktos po išsamios užsienio literatūros apžvalgos VRK tematika, teorinio tyrimo pagrindo analizės ir atsižvelgiant į Lietuvos

⁶⁵Norkus, Zenonas, and Vaidas Morkevičius. "Kokybinė lyginamoji analizė." Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams [Qualitative Comparative Analysis. A Textbook for Higher School Students], Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas (2011): 63

⁶⁶ Ragin, Ch. "The Comparative Method: Moving beyond Qualitative and Quantitative Strategies. The Regents of the University of California." (1987).

⁶⁷ Norkus, Zenonas, and Vaidas Morkevičius. "Kokybinė lyginamoji analizė." Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams [Qualitative Comparative Analysis. A Textbook for Higher School Students], Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas (2011): 65

⁶⁸ Ten pat.

⁶⁹ Ragin, Charles, and Lisa M. Amoroso. "Using qualitative methods to study commonalities." *Constructing social research: The unity and diversity of method* (2011): 160

⁷⁰ Norkus, Zenonas, and Vaidas Morkevičius. "Kokybinė lyginamoji analizė." Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams [Qualitative Comparative Analysis. A Textbook for Higher School Students], Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas (2011): 160

rinkiminės sistemos bei socialinių, ekonominių ir geografinių faktorių ypatumus. Šios sąlygos – tai savivaldybės dydis, VRK lyderio stiprumas, pilietinis dalyvavimas ir socio-ekonominės gyvenimo sąlygos. Savivaldybės dydis bus matuojamas gyventojų skaičiumi, pagal tai Lietuvos savivaldybės bus išskirstytos į tris skirtingas grupes. Antra sąlyga yra VRK lyderio stiprumas, matuojamas tuo, ar VRK lyderis 2019 m. Lietuvos merų rinkimuose buvo išrinktas meru ar ne. Trečia sąlyga - pilietinis dalyvavimas, kuris susideda iš rinkiminio aktyvumo, pirmumo balsų skaičiaus procento bei NVO santykinio kiekio savivaldybėje. Ir galiausiai - socio-ekonominės gyvenimo sąlygos, kurios bus matuojamos pasitelkiant tokius rodiklius kaip išsilavinimas, vidutinis mėnesinis atlyginimas ir nedarbo lygis.

Duomenys, reikalingi atlikti tyrimui bus imami atitinkamai iš LR Vyriausiosios rinkimų komisijos, Lietuvos statistikos departamento, Užimtumo tarnybos prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei pačios LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos internetinių puslapių.

Tyrime bus naudojama KLA raiškiųjų aibių analizė, kuomet nepriklausomiems kintamiesiems ir baigmei – priklausomam kintamajam - atsižvelgiant į teoriškai pagrįstas prielaidas, bus priskiriami įverčiai „0“ arba „1“. Įvertis „1“ bus priskiriamas, jei savivaldybė atitiks išskirtą VRK sėkmei savivaldos rinkimuose palankų požymį, įvertis „0“ bus priskiriamas, jei tokio požymio savivaldybė neatitiks. Tiriamojoje darbo dalyje prie kiekvieno iš kintamųjų bus detaliau nurodyta, kaip konkrečiai nusprendžiama, kokį įvertį priskirti kiekvienam iš atvejų.

Tyrimas bus vykdomas kompiuterine programa TOSMANA, kurios pagalba bus ištirti pradiniai atvejai, juos supaprastinant pateikiami visi skirtingi stebimi atvejai, sudaromos sąlygų konfigūracijos, kurios lėmė VRK sėkmę ar atvirkščiai, nesėkmę savivaldos rinkimuose. Galiausiai, atsižvelgiant į minėtas konfigūracijas, bus išskirtos būtinos ir pakankamos sąlygos VRK sėkmingam bei nesėkmingam pasirodymui 2019 m. savivaldos rinkimuose. Tyrimo rezultatai, pasitelkiant programą TOSMANA, bus pavaizduoti grafiškai.

3. TYRIMO REZULTATAI

3.1. Įverčių priskyrimas kintamiesiems

3.1.1. VRK sėkmingas pasirodymas

VRK sėkmingas pasirodymas savivaldos rinkimuose yra priklausomas tyrimo kintamasis arba, kitaip tariant, baigmės kintamasis. Įvertis „1“ kiekvienai iš stebimų savivaldybių priskiriamas įverčiais, jei tos savivaldybės tarybos rinkimuose 2019 m. VRK surinko daugiausiai rinkėjų balsų ir užėmė pirmąją vietą, o įvertis „0“ – jei VRK savivaldos rinkimų konkrečioje savivaldybėje nelaimėjo.

Lietuvos savivaldybių tarybose daugiausiai surinkusios politinės jėgos yra pateiktos prieduose esančioje lentelėje (žr. 1 priedas)

Savivaldybė	Įvertis	Savivaldybė	Įvertis
Alytaus miesto	1	Panevėžio miesto	1
Anykščių rajono	0	Pasvalio rajono	0
Birštono	0	Plungės rajono	0
Biržų rajono	0	Prienų rajono	0
Druskininkų	1	Radviškio rajono	0
Elektrėnų	0	Raseinių rajono	0
Jonavos rajono	0	Rokiškio rajono	0
Jurbarko rajono	0	Skuodo rajono	0
Kaišiadorių rajono	0	Šakių rajono	0
Kauno miesto	1	Šiaulių miesto	1
Kazlų Rūdos	1	Šilalės rajono	0
Kelmės rajono	0	Šilutės rajono	0
Kėdainių rajono	1	Širvintų rajono	1
Klaipėdos miesto	1	Tauragės rajono	0
Klaipėdos rajono	0	Telšių rajono	0
Kretingos rajono	0	Trakų rajono	0
Kupiškio rajono	0	Ukmergės rajono	0
Lazdijų rajono	1	Utenos rajono	0
Marijampolės	0	Varėnos rajono	1
Mažeikių rajono	0	Vilkaviškio rajono	0
Molėtų rajono	0	Vilniaus miesto	1
Neringos	0	Visagino	1
Pagėgių	0	Zarasų rajono	0
Palangos miesto	0		

1 lentelė: VRK sėkmingo pasirodymo 2019 m. savivaldos rinkimuose įverčiai

Iš sudarytos VRK laimėjimo savivaldybėje įverčių lentelės matoma, jog VRK daugiausiai rinkėjų balsų lyginant su kitomis politinėmis jėgomis surinko 13 savivaldybių ir todėl joms yra priskirtas įvertis „1“ – tai yra Alytaus miesto, Druskininkų, Kauno miesto, Kazlų Rūdos, Kėdainių rajono, Klaipėdos miesto, Lazdijų rajono, Panevėžio miesto, Šiaulių miesto, Širvintų rajono, Varėnos rajono, Vilniaus miesto bei Visagino savivaldybės.

VRK nelaimėjo savivaldos rinkimų 34 savivaldybėse ir joms buvo priskirtas įvertis „0“. Tokį įvertį gavo Anykščių rajono, Birštono, Biržų rajono, Druskininkų, Elektrėnų, Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kelmės rajono, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Molėtų rajono, Neringos, Pagėgių, Palangos miesto, Pasvalio rajono, Plungės rajono, Prienų rajono, Radviliškio rajono, Raseinių rajono, Skuodo rajono, Šakių rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono, Utenos rajono, Vilkaviškio rajono, Zarasų rajono savivaldybės.

3.1.2. Savivaldybės dydis

Savivaldybės dydis šiame tyrime yra matuojamas pagal gyventojų skaičių, nes aktualus yra būtent vietos bendruomenės dydis. Lietuvos savivaldybės šiam tyrimui yra skirstytos į tris grupes – mažas, vidutines ir dideles savivaldybes.

Maža savivaldybė yra laikoma tokia tokia, kuri turi iki 20 000 gyventojų, šis konkretus skaičius yra pasirinktas atsižvelgiant į mokslinius tyrimus Europoje apie VRK ir jų sėkmingumo sąsajas su savivaldybės, kutrioje kandiduoja, dydžiu. Būtent šis gyventojų skaičius tokiuose tyrimuose būdavo išskiriamas dažniausiai kalbant apie mažąsias savivaldybes – tai minėta Estijos, Lenkijos, Vengrijos, Čekijos mokslininkų tyrimuose. Žinoma, šios valstybės nėra lygios savo gyventojų skaičiumi su Lietuva ir jų vidutinės ir didžiosios savivaldybės (ar atitinkami teritoriniai vienetai) gali būti keletą ar net keliasdešimt kartų didesnės nei Lietuvoje, taigi, santykis nebūtų išlaikytas. Tačiau tokio gyventojų skaičiaus pasirinkimą galima grįsti dar ir tuo, kad savivaldybės pagal dydį Lietuvoje gan aiškiai išsiskaido į tris grupes – mažiausiai jų yra iki 20 000 ir nuo 50 000, o jų tarpe yra dauguma savivaldybių, viena nuo kitos gyventojų skaičiumi taip ryškiai neišsiskiriančių. (žr. 2 priedą)

Didelėmis savivaldybėmis pasirinktos tos, kurios turi nuo 50 000 gyventojų. Tai grindžiama tuo, kad daugiausiai tokios savivaldybės yra didžiausių Lietuvos miestų savivaldybės, o būtent jie yra išskirti ir teoriniame analizės pagrinde.

Sudarant savivaldybės dydžio įverčių lentelę įvertis „1“, remiantis jau aptartomis teorinėmis prielaidomis, yra priskiriamas mažai arba didelei savivaldybei, t.y., savivaldybei, kurios gyventojų

skaičius nesiekia 20 000 gyventojų arba yra didesnis nei 50 000 gyventojų. Savivaldybei priskiriamas įvertis „0“, jei ji pagal jau minėtą skirstymą yra priskiriama vidutinio dydžio savivaldybei, t.y., ji turi nuo 20 000 iki 50 000 gyventojų.

Savivaldybė	Įvertis	Savivaldybė	Įvertis
Alytaus miesto	1	Panevėžio miesto	1
Anykščių rajono	0	Pasvalio rajono	0
Birštono	1	Plungės rajono	0
Biržų rajono	0	Prienų rajono	0
Druskininkų	1	Radviliškio rajono	0
Elektrėnų	0	Raseinių rajono	0
Jonavos rajono	0	Rokiškio rajono	0
Jurbarko rajono	0	Skuodo rajono	1
Kaišiadorių rajono	0	Šakių rajono	0
Kauno miesto	1	Šiaulių miesto	1
Kazlų Rūdos	1	Šilalės rajono	0
Kelmės rajono	0	Šilutės rajono	0
Kėdainių rajono	0	Širvintų rajono	1
Klaipėdos miesto	1	Tauragės rajono	0
Klaipėdos rajono	1	Telšių rajono	0
Kretingos rajono	0	Trakų rajono	0
Kupiškio rajono	1	Ukmergės rajono	0
Lazdijų rajono	1	Utenos rajono	0
Marijampolės	1	Varėnos rajono	0
Mažeikių rajono	1	Vilkaviškio rajono	0
Molėtų rajono	1	Vilniaus miesto	1
Neringos	1	Visagino	1
Pagėgių	1	Zarasų rajono	1
Palangos miesto	1		

2 lentelė: Savivaldybės dydžio įverčiai

Kaip galima matyti lentelėje, įvertį „1“ gavo 22 savivaldybės, jų dydis buvo pripažintas kaip mažas arba didelis. Tai yra Alytaus miesto, Birštono, Druskininkų, Kauno miesto, Kazlų Rūdos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Kupiškio rajono, Lazdijų rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Molėtų rajono, Neringos, Pagėgių, Palangos miesto, Panevėžio miesto, Skuodo rajono, Šiaulių miesto, Širvintų rajono, Vilniaus miesto, Visagino ir Zarasų savivaldybės.

Vidutinėms savivaldybėms buvo priskirtos ir įvertį „0“ gavo 25 savivaldybės - Anykščių rajono, Birštono, Biržų rajono, Elektrėnų, Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kelmės rajono, Kėdainių rajono, Kretingos rajono, Pasvalio rajono, Plungės rajono, Prienų rajono, Radviliškio rajono,

Raseinių rajono, Rokiškio rajono, Šakių rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono, Utenos rajono, Varėnos rajono, Vilkaviškio rajono savivaldybės.

3.1.3. Stiprus lyderis

VRK lyderio stiprumas šiame darbe yra vertinamas tiesioginių merų rinkimų metu pirmu arba antru etapu išrinkimu į merus. Kodėl pasirinktas būtent toks „stipraus lyderio“ apibrėžimo kriterijus daugiau aprašoma darbo teoriniame analizės pagrinde.

Jei VRK lyderis laimėjo 2019 m. savivaldybės mero rinkimus, savivaldybei priskiriamas įvertis „1“, o jei nelaimėjo – „0“.

2019 m. Lietuvos merų rinkimų rezultatai pateikiami 1 priede.

Savivaldybė	Įvertis	Savivaldybė	Įvertis
Alytaus miesto	0	Panevėžio miesto	1
Anykščių rajono	0	Pasvalio rajono	0
Birštono	0	Plungės rajono	0
Biržų rajono	0	Prienų rajono	0
Druskininkų	1	Radviliškio rajono	0
Elektrėnų	0	Raseinių rajono	0
Jonavos rajono	0	Rokiškio rajono	1
Jurbarko rajono	0	Skuodo rajono	0
Kaišiadorių rajono	0	Šakių rajono	0
Kauno miesto	1	Šiaulių miesto	1
Kazlų Rūdos	1	Šilalės rajono	0
Kelmės rajono	0	Šilutės rajono	0
Kėdainių rajono	1	Širvintų rajono	1
Klaipėdos miesto	1	Tauragės rajono	0
Klaipėdos rajono	0	Telšių rajono	0
Kretingos rajono	1	Trakų rajono	0
Kupiškio rajono	0	Ukmergės rajono	0
Lazdijų rajono	0	Utenos rajono	0
Marijampolės	0	Varėnos rajono	1
Mažeikių rajono	0	Vilkaviškio rajono	0
Molėtų rajono	0	Vilniaus miesto	1
Neringos	0	Visagino	0
Pagėgių	0	Zarasų rajono	0
Palangos miesto	0		

3 Lentelė: Lyderio stiprumo įverčiai

Atlikus įverčių priskyrimo procedūrą matoma, kad VRK stiprų lyderį turėjo šiose savivaldybėse: Druskininkų, Kauno miesto, Kazlų Rūdos, Kėdainių rajono, Klaipėdos miesto, Kretingos rajono, Panevėžio miesto, Rokiškio rajono, Šiaulių miesto, Širvintų rajono, Varėnos rajono, Vilniaus miesto. Iš viso 12 savivaldybių gavo įvertį „1“.

Tuo tarpu 35 savivaldybės stipraus VRK lyderio apibrėžimo neatitiko, tad gavo įvertį „0“: Alytaus miesto, Anykščių rajono, Birštono, Biržų rajono, Elektrėnų, Jonavos rajono, Jurbarko rajono, Kaišiadorių rajono, Kelmės rajono, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Lazdijų rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Molėtų rajono, Neringos, Pagėgių, Palangos miesto, Pasvalio rajono, Plungės rajono, Prienų rajono, Radviliškio rajono, Raseinių rajono, Skuodo rajono, Šakių rajono, Šilalės rajono, Šilutės rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Trakų rajono, Ukmergės rajono, Utenos rajono, Vilkaviškio rajono, Zarasų rajono savivaldybės.

3.1.4. Pilietinis aktyvumas

Pilietinis aktyvumas šiame darbe yra vertinamas kaip šių dėmenų kombinacija: balsavimo aktyvumas 2019 m. savivaldos rinkimuose, pirmumo balsų skaičius procentaliai nuo visų galiojančių biuletenių 2019 m. savivaldos rinkimuose ir NVO skaičiaus savivaldybėje 1000 gyventojų (šių trijų dėmenų tikslūs duomenis galima rasti prieduose, žr. 4 priedą)

Balsavimo aktyvumas yra laikomas aukštu, jei siekia daugiau kaip 50 %, todėl, kad išvedus rinkėjų aktyvumo skirtingose savivaldybėse 2019 m. savivaldos rinkimuose medianą ji siekia 49,8 %, o kadangi nuo 49,8 % iki 50 % nėra nei vienos savivaldybės aktyvumo skaičiaus, galima suapvalinti iki 50 %. Jei balsavimo aktyvumas yra daugiau nei 50 %, savivaldybei yra skiriamas tarpinis įvertis „1“, jei mažiau nei 50 % - „0“.

Jeigu biuletenių su pirmumo balsais nuo visų galiojančių biuletenių procentas siekia 59 %, tuomet savivaldybei yra priskiriamas įvertis „1“, jei nesiekia, priskiriamas įvertis „0“. 59 % riba buvo pasirinkta todėl, kad tai yra visų savivaldybių biuletenių su pirmumo balsais mediana.

NVO skaičius, tenkantis 1000 savivaldybės gyventojų yra vertinamas kaip didelis, jei šis skaičius siekia 0,65 ir daugiau, kadangi tai yra visų savivaldybių rezultatų mediana. Jei siekia mažiau nei 0,65 – NVO skaičius savivaldybėje yra laikomas mažu. Savivaldybė gauna įvertį „1“, jei minėtas skaičius siekia 0,65 ir „0“, jei ne.

Kadangi šiame kintamajame yra trys tarpiniai įverčiai, tai laikoma, kad galutinis įvertis bus „1“, jei bent du tarpiniai įverčiai yra įvertinti „1“, ši reikšmė reiškia, kad pilietinis aktyvumas

savivaldybėje yra didelis. Visos kitos kombinacijos yra vertinamos bendru įverčiu „0“, kas reiškia, kad pilietinis aktyvumas savivaldybėje yra mažas. Pirmasis tarpinis įvertis apibrėžia balsavimo aktyvumą, antras – biuletenių su pirmumo balsais procentą, trečias – NVO skaičių.

Visi pilietinį aktyvumą nurodantys rodikliai yra pateikti 4 Priede.

Savivaldybė	Tarpinis įvertis	Įvertis	Savivaldybė	Tarpinis įvertis	Įvertis
Alytaus miesto	0-1-1	1	Panevėžio miesto	0-0-0	0
Anykščių rajono	1-0-1	1	Pasvalio rajono	1-0-0	0
Birštono	1-1-0	1	Plungės rajono	0-0-0	0
Biržų rajono	1-1-0	1	Prienų rajono	1-1-0	1
Druskininkų	1-1-0	1	Radviškio rajono	0-1-0	0
Elektrėnų	0-1-0	0	Raseinių rajono	1-1-1	1
Jonavos rajono	0-0-0	0	Rokiškio rajono	1-0-1	1
Jurbarko rajono	0-1-1	1	Skuodo rajono	0-0-0	0
Kaišiadorių rajono	0-0-0	0	Šakių rajono	0-0-1	0
Kauno miesto	1-0-1	1	Šiaulių miesto	0-1-0	0
Kazlų Rūdos	1-0-0	0	Šilalės rajono	1-1-0	1
Kelmės rajono	0-0-0	0	Šilutės rajono	0-1-0	0
Kėdainių rajono	1-0-1	1	Širvintų rajono	1-1-1	1
Klaipėdos miesto	0-0-1	0	Tauragės rajono	0-1-1	1
Klaipėdos rajono	0-1-0	1	Telšių rajono	0-0-0	0
Kretingos rajono	0-0-0	0	Trakų rajono	1-1-0	1
Kupiškio rajono	1-0-0	0	Ukmergės rajono	0-0-0	0
Lazdijų rajono	1-1-1	1	Utenos rajono	1-1-1	1
Marijampolės	0-0-0	0	Varėnos rajono	1-0-0	0
Mažeikių rajono	0-0-0	0	Vilkaviškio rajono	0-0-1	0
Molėtų rajono	0-0-1	0	Vilniaus miesto	0-0-1	0
Neringos	1-1-1	1	Visagino	0-0-0	0
Pagėgių	1-1-0	1	Zarasų rajono	1-1-1	1
Palangos miesto	1-1-1	1			

5 lentelė: Pilietinio aktyvumo įverčiai

Priskyrus įverčius matoma, kad savivaldybių, kurios yra laikomos turinčiomis aukštą pilietinį aktyvumą ir kurioms priskiriamas įvertis „1“ yra 22: Alytaus miesto, Anykščių rajono, Birštono, Biržų rajono, Druskininkų, Jurbarko rajono, Kauno miesto, Kėdainių rajono, Klaipėdos rajono, Lazdijų rajono, Neringos, Pagėgių, Palangos miesto, Prienų rajono, Raseinių rajono, Rokiškio rajono, Šilalės rajono, Širvintų rajono, Tauragės rajono, Trakų rajono, Utenos rajono, Zarasų rajono.

Savivaldybės, laikomos tokiomis, kuriose pilietinis dalyvavimas yra žemas yra šios: Elektrėnų, Jovanos rajono, Kaišiadorių rajono, Kazlų Rūdos, Kelmės rajono, Klaipėdos miesto, Kretingos rajono, Kupiškio rajono, Marijampolės, Mažeikių rajono, Molėtų rajono, Panevėžio miesto,

Pasvalio rajono, Plungės rajono, Radviliškio rajono, Skuodo rajono, Šakių rajono, Šiaulių miesto, Šilutės rajono, Telšių rajono, Ukmergės rajono, Varėnos rajono, Vilkaviškio rajono, Vilniaus miesto, Visagino. Tokių iš viso yra 25.

3.1.5. Socio-ekonominės gyvenimo sąlygos

Bendras socio-ekonominės gerovės įvertis susideda iš išsilavinimo, vidutinio mėnesinio atlyginimo ir nedarbo lygio.

Nedarbo lygis yra matuojamas procentais, iki 10 proc., yra laikoma, kad nedarbo lygis yra žemas, tokiu atveju priskiriamas įvertis „1“, nuo 10 proc. yra laikoma, kad nedarbo lygis – aukštas, tuomet priskiriamas įvertis „0“.

Vidutinis mėnesinis atlyginimas yra skaidomas į aukštesnį nei vidurkis ir žemesnį nei vidurkis. Vidutinio mėnesinio atlyginimo visose savivaldybėse vidurkis yra 820 Eur, taigi, jei savivaldybėje toks atlyginimas yra aukštesnis nei 820 Eur arba lygus jam, priskiriamas įvertis „1“, jei žemesnis – „0“.

Išsilavinimas yra įvertinamas imant aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų dalį savivaldybėje procentais. Išvedus visų savivaldybių išsilavinimo medianą, kuri yra 14,3 %, matoma, kad nuo 14,3 % imtinai yra laikoma, jog gyventojų išsilavinimas yra aukštesnis už vidutinį ir priskiriamas įvertis „1“, o esant mažiau nei 14,3 % laikoma, kad gyventojų išsilavinimas yra žemesnis už vidutinį ir priskiriamas įvertis „0“.

Kadangi šiame kintamajame yra trys tarpiniai įverčiai, tai laikoma, kad galutinis įvertis bus „1“, jei bent du tarpiniai įverčiai yra įvertinti „1“, ši reikšmė reiškia, kad socio-ekonominės sąlygos savivaldybėje yra geros. Visos kitos kombinacijos yra vertinamos bendru įverčiu „0“, kas reiškia, kad socio-ekonominės sąlygos savivaldybėje yra prastos.

Pirmas tarpinis įvertis apibrėžia nedarbo lygį, antras – vidutinį darbo užmokestį, trečias – išsilavinimą.

Visi socio-ekonominiai rodikliai yra nurodyti 3 Priede.

Savivaldybė	Tarpinis įvertis	Įvertis	Savivaldybė	Tarpinis įvertis	Įvertis
Alytaus miesto	0-1-1	1	Panevėžio miesto	1-1-1	1
Anykščių rajono	0-0-0	0	Pasvalio rajono	0-0-0	0
Birštono	1-0-1	1	Plungės rajono	1-1-0	1
Biržų rajono	0-0-0	0	Prienų rajono	1-0-0	0
Druskininkų	1-0-1	1	Radviliškio rajono	0-0-0	0

Elektrėnų	1-1-1	1	Raseinių rajono	1-0-0	0
Jonavos rajono	0-1-1	1	Rokiškio rajono	0-0-0	0
Jurbarko rajono	0-0-0	0	Skuodo rajono	1-0-0	0
Kaišiadorių rajono	1-1-0	1	Šakių rajono	1-0-0	0
Kauno miesto	1-1-1	1	Šiaulių miesto	1-1-1	1
Kazlų Rūdos	0-1-0	0	Šilalės rajono	1-0-0	0
Kelmės rajono	0-0-0	0	Šilutės rajono	1-0-0	0
Kėdainių rajono	1-1-0	1	Širvintų rajono	1-0-0	0
Klaipėdos miesto	1-1-1	1	Tauragės rajono	0-0-0	0
Klaipėdos rajono	1-1-1	1	Telšių rajono	1-1-0	1
Kretingos rajono	1-0-0	0	Trakų rajono	1-1-1	1
Kupiškio rajono	0-0-0	0	Ukmergės rajono	0-0-0	0
Lazdijų rajono	0-0-0	0	Utenos rajono	1-1-1	1
Marijampolės	0-0-1	0	Varėnos rajono	0-0-0	0
Mažeikių rajono	0-1-0	0	Vilkaviškio rajono	0-0-0	0
Molėtų rajono	0-0-0	0	Vilniaus miesto	1-1-1	1
Neringos	1-1-1	1	Visagino	0-1-1	1
Pagėgių	0-0-0	0	Zarasų rajono	0-0-0	0
Palangos miesto	1-0-1	1			

6 lentelė: socioekonominių gyvenimo sąlygų įverčiai

Iš sudarytos lentelės matoma, kad įvertį „1“ gavo ir gerų socio-ekonominių sąlygų yra laikomos 20 savivaldybių: Alytaus m., Birštono, Druskininkų, Elektrėnų, Jonavos r., Kaišiadorių r., Kauno m., Kėdainių, Klaipėdos m., Klaipėdos r., Neringos r., Palangos r., Panevėžio r., Plungės r., Šiaulių m., Telšių r., Trakų r., Utenos r., Vilniaus m., Visagino.

Įverti „0“ gavo ir yra laikomos prastų socio-ekonominių sąlygų yra likusios 27 savivaldybės.

3.2. Kokybinė lyginamoji analizė

3.2.1. Tiesos lentelė

Programai atlikus atvejų analizę ir pateikus tiesos lentelę (žr. 1 pav.) galima matyti, kad yra aptinkamos dvi prieštaringos baigmės., kurios yra pažymėtos „C“. Vadinasi, nors nepriklausomi kintamieji keliose savivaldybėse yra identiški, tačiau galutinė baigmė arba, kitaip tariant, priklausomas kintamasis nėra tapatus. Tokiu atveju reikia atskirai papildomai išnagrinėti kiekvieną iš atvejų ir, jei yra įmanoma, pakeisti kurį nors iš kintamųjų, kad susidariusi situacija būtų išspręsta.

Visų pirma, matoma, kad sutampa Kretingos rajono ir Varėnos rajono savivaldybių nepriklausomi kintamieji, o baigmė yra skirtinga – Varėnos r. savivaldybėje VRK laimėjo rinkimus, o Kretingos r. – ne. Peržiūrėjus visus kintamuosius galima matyti, jog yra vienintelė galimybė – Varėnos

r. savivaldybei suteikti įvertį „1“ prie kintamojo „savivaldybės dydis“. Kitos galimybės atmetamos todėl, kad visiems kitiems rodikliams priskirti įverčiai yra teisingi ir yra stipriai susieti su įverčiu, o savivaldybės dydis – 21 276 gyventojų – ne tiek daug skiriasi nuo ribos, ties kuria baigiasi mažos savivaldybės – 20 000 gyventojų. Taigi, Varėnos r. savivaldybei prie kintamojo „savivaldybės dydis“ priskiriamas įvertis „1“ ir ji šiame darbe bus laikoma maža savivaldybe. Tuo tarpu apžvelgus Kretingos r. savivaldybės rodiklius matoma, kad keisti kažkurį iš įverčių nėra tikslinga.

Kitas atvejis – Lazdijų rajono, Pagėgių rajono ir Zarasų rajono savivaldybių baigmės nesutapimas (Lazdijų r. savivaldos rinkimus laimėjo VRK, o kitose dviejuose savivaldybėse – ne VRK), nors nepriklausomi kintamieji visose šiose savivaldybėse yra tokie patys. Šis atvejis, išnagrinėjus visus galimus variantus ir pasirinkus tinkamiausią iš jų, yra sprendžiamas Lazdijų r. savivaldybei prie kintamojo „stiprus lyderis“ pakeitus įvertį iš „0“ į „1“. Nors Lazdijų r. savivaldybės merų rinkimų antrame ture nelaimėjo VRK atstovas A. Margelis, tačiau pirmame ture jis užėmė pirmą vietą, jo vardo komitetas gana užtikrintai laimėjo savivaldybių tarybų rinkimus, o jis pats gavo ženkliai daugiau pirmumo balsų nei kiti kandidatai.⁷¹ Patikrinus taip pat ir kitas galimybes, keisti kintamųjų įverčius matoma, kad būtų netikslinga ir tam nėra jokių priežasčių, kurias būtų galima pagrįsti logiškai.

Truth Table:

v1:	Savivaldybės dydis		v2:	Stiprus lyderis	
v3:	Pilietinis aktyvumas		v4:	Socio-ekonominės sąl.	
O:	VRK laimėjimas	id:	Savivaldybė		
v1	v2	v3	v4	O	id
1	0	0	1	1	Alytaus m., Visagino
0	0	1	0	0	Anykščių r., Biržų r., Jurbarko r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauragės r.
1	0	1	1	0	Birštono, Klaipėdos r., Neringos, Palangos m.
1	1	1	1	1	Druskininkų, Kauno m.
0	0	0	1	0	Elektrėnų, Jonavos r., Kaišiadorių r., Plungės r., Telšių r.
1	1	0	0	1	Kazlų Rūdos
0	0	0	0	0	Kelmės r., Pasvalio r., Radviliškio r., Šakių r., Šilutės r., Ukmergės r., Vilkaviškio r.
0	1	1	1	1	Kėdainių r.
1	1	0	1	1	Klaipėdos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m.
0	1	0	0	C	Kretingos r., Varėnos r.
1	0	0	0	0	Kupiškio r., Marijampolės, Mažeikių r., Molėtų r., Skuodo r.
1	0	1	0	C	Lazdijų r., Pagėgių, Zarasų r.
0	1	1	0	0	Rokiškio r.
1	1	1	0	1	Širvintų r.
0	0	1	1	0	Trakų r., Utenos r.

1 pav.: Tiesos lentelė, sukurta kompiuterine programa TOSMANA

⁷¹ Žr. Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenis: https://www.vrk.lt/2019-savivaldybiu-tarybu/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/864/1/1506/rezultatai/lt/rezultataiSavPartPirmBalsaiApg_rpgId-20014_rorgId-28168.html [žiūrėta 2020-05-20]

Taigi, išsprendus šiuos du neaiškius atvejus gaunama nauja tiesos lentelė, kurioje nebėra prieštaringų baigmių. Pagal tiesos lentelę galima sudaryti stebimų atvejų lentelę (žr. 7 lentelę). Iš jos matoma, kad iš viso yra 16 skirtingų kintamųjų konfigūracijų. Šioje lentelėje vaizduojami tik faktiškai stebimi atvejai.

Savivaldybės dydis	Stiprus lyderis	Pilietinis aktyvumas	Socio-ekonominės sąlygos	VRK laimėjimas	Atvejai
1	0	0	1	1	2: Alytaus m., Visagino
0	0	1	0	0	7: Anykščių r., Biržų r., Jurbarko r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauregės r.
1	0	1	1	0	4: Birštono, Klaipėdos r., Neringos, Palangos m.
1	1	1	1	1	2: Druskininkų, Kauno m.
0	0	0	1	0	5: Elektrėnų, Jonavos r., Kaišiadorių r., Plungės r., Telšių r.
1	1	0	0	1	2: Kazlų Rūdos, Varėnos r.
0	0	0	0	0	7: Kelmės r., Pasvalio r., Radviliškio r., Šakių r., Šilutės r., Ukmergės r., Vilkaviškio r.
0	1	1	1	1	1: Kėdainių r.
1	1	0	1	1	4: Klaipėdos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m.
0	1	0	0	0	1: Kretingos r.
1	0	0	0	0	5: Kupiškio r., Marijampolės, Mažeikių r., Molėtų r., Skuodo r.
1	1	1	0	1	2: Lazdijų r., Širvintų r.
1	0	1	0	0	2: Pagėgių, Zarasų r.
0	1	1	0	0	1: Rokiškio r.
0	0	1	1	0	2: Trakų r., Utenos r.

7 lentelė – Sąlygų VKM sėkmei arba nesėkmei 2019 m. savivaldos rinkimuose ryšio konfigūracijos – tik faktiškai stebėti atvejai

3.2.2. Sėkmingo VRK pasirodymo rinkimuose sąlygų konfigūracijų lentelė

Šiame etape jau galima pradėti Būlio minimizacijos procedūrą ir išvesti pirminių implikantų formulę bei sudaryti VRK laimėjimą paaiškinančių sąlygų konfigūracijų lentelę (žr. į 8 lentelę). Didžiosiomis raidėmis joje žymimi kintamieji, kurie turi įvertį „1“, o mažosiomis - tie, kurie turi įvertį „0“. Taigi, pirminių implikantų formulė yra tokia:

SAVIVALDYBĖS DYDIS * STIPRUS LYDERIS + SAVIVALDYBĖS DYDIS * pilietinis aktyvumas
* SOCIO-EKONOMINĖS SĄLYGOS + STIPRUS LYDERIS * PILIETINIS AKTYVUMAS * SOCIO-EKONOMINĖS SĄLYGOS

	Paaiškinantys kintamieji ar jų konfigūracijos		
Kintamojo ar jų konfigūracijos paaiškinami atvejai	SAVIVALDYBĖS DYDIS * STIPRUS LYDERIS	SAVIVALDYBĖS DYDIS * pilietinis aktyvumas * SOCIO-EKONOMINĖS SĄLYGOS	STIPRUS LYDERIS * PILIETINIS AKTYVUMAS * SOCIO-EKONOMINĖS SĄLYGOS
	Druskininkų, Kauno m., Kazlų Rūdos, Varėnos r., Klaipėdos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m., Lazdijų r., Širvintų r.	Alytaus m., Visagino, Klaipėdos m., Panevėžio m., Šiaulių m., Vilniaus m.	Druskininkų, Kauno m., Kėdainių r.
	Žr. į 2 pav.	Žr. į 3 pav.	Žr. į 4 pav.

8 lentelė: Sėkmingo VRK pasirodymo kintamųjų konfigūracijos

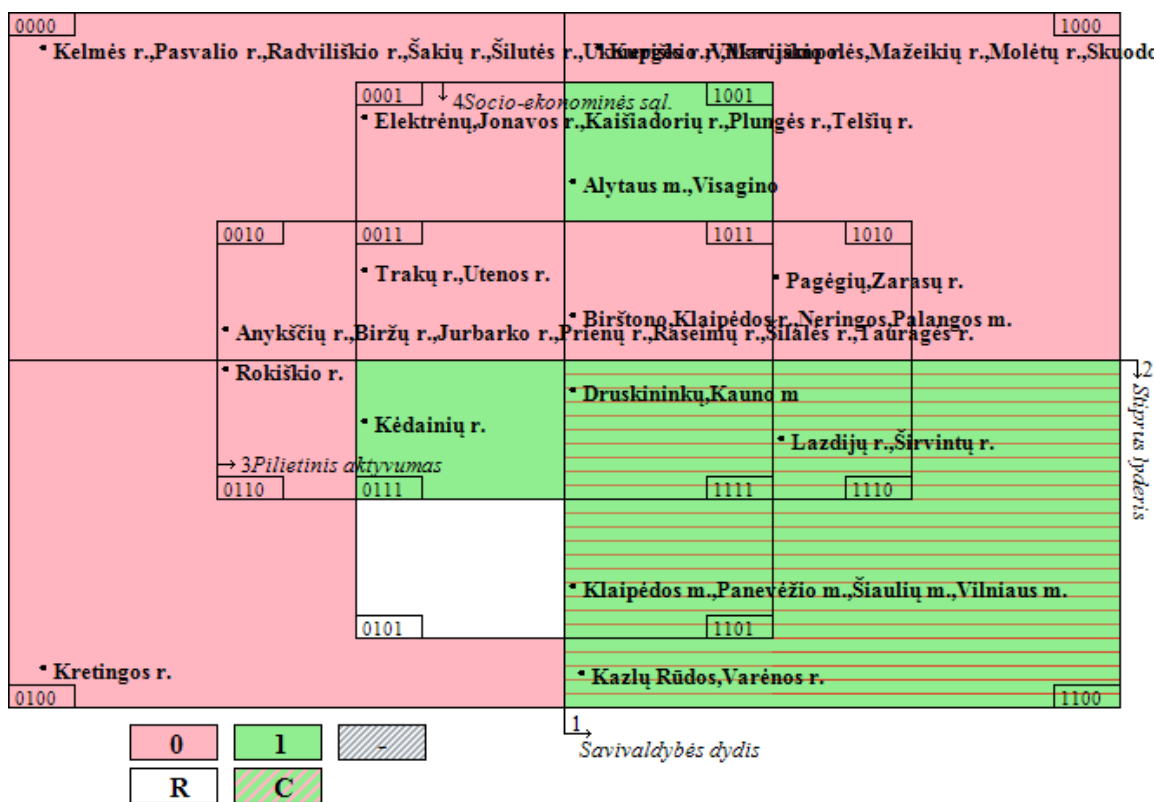
Taigi, galima matyti, kad yra galimos trys sąlygų kombinacijos, kurioms esant, VRK laimėjo savivaldybių tarybų rinkimus:

1. VRK turi stiprų lyderį ir dalyvauja rinkimuose į mažą arba didelę savivaldybę;
2. VRK kandidatuoja mažoje arba didelėje savivaldybėje, kurioje yra mažas pilietinis aktyvumas ir geros socio-ekonominės sąlygos;

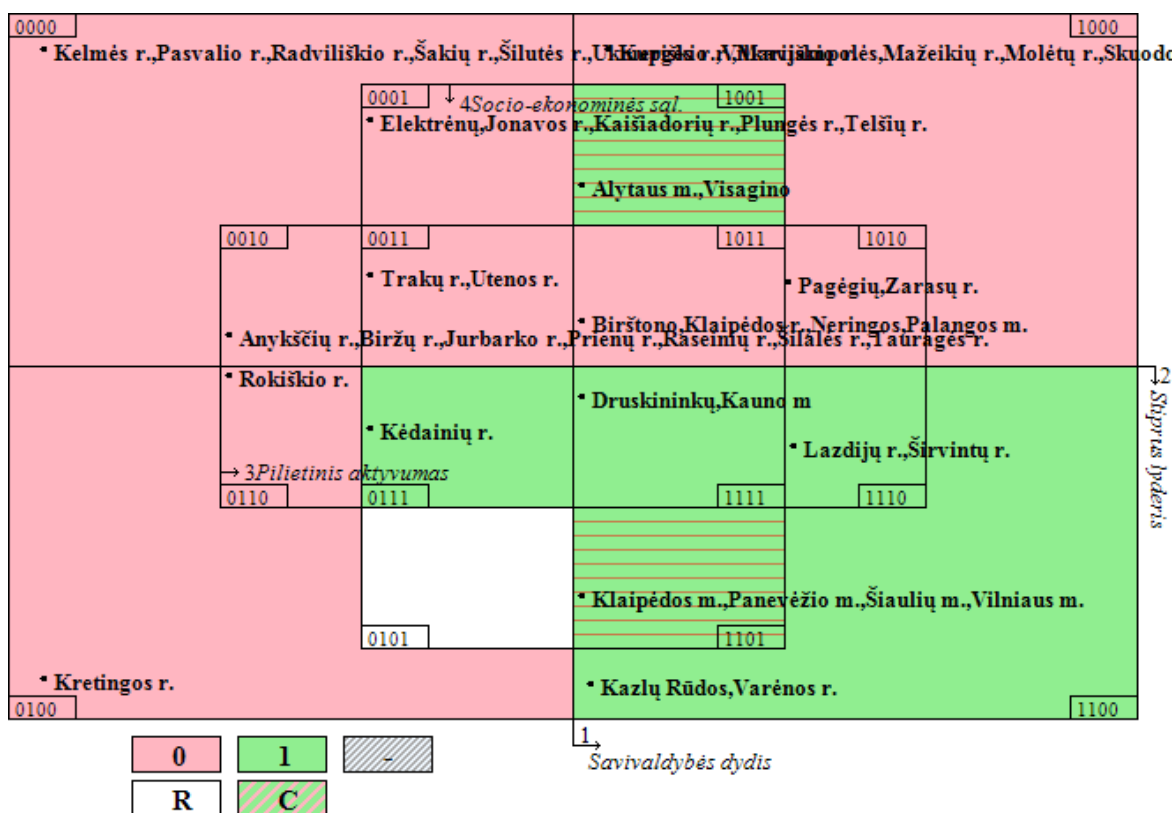
- VRK turi stiprų lyderį ir kandidatuoja savivaldybėje, kurioje yra didelis pilietinis aktyvumas ir geros socio-ekonominės sąlygos.

Apibendrinant sėkmingo VRK pasirodymo savivaldos rinkimuose galimas sąlygų konfigūracijas yra darytina tokia išvada, kad nėra nei vienos būtinos ar pakankamos sąlygos VRK laimėjimui savivaldybėje. Sėkmę lemia kelių sąlygų derinys. Visgi, svarbu išskirti dažnai sąlygose pasikartojančius stiprų lyderį ir mažą arba didelį savivaldybės dydį, juolab, kad keltos hipotezės apie šiuos kintamuosius buvo teisingos. Tačiau hipotezė dėl prastų socio-ekonominių sąlygų nepasitvirtino ir matoma, kad netgi dvejose konfigūracijose sudedamasis dėmuo yra geros socioekonominės sąlygos.

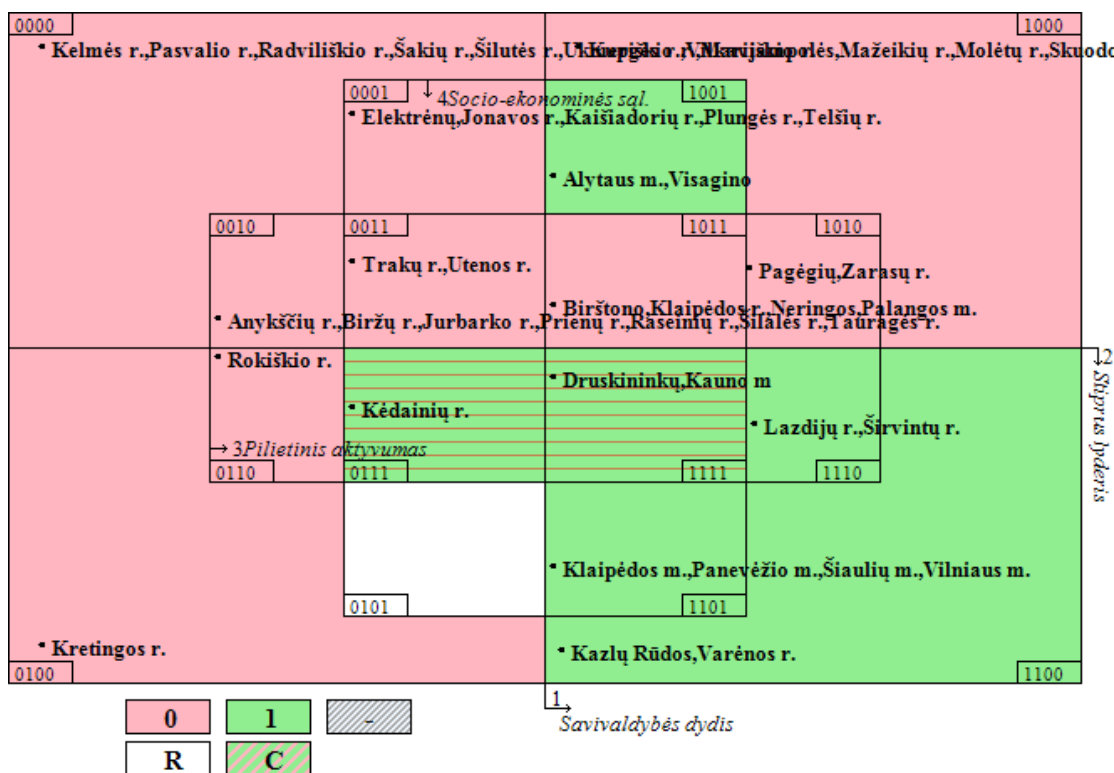
Grafiškai šios minėtos sąlygų konfigūracijos pavaizduotos 2 pav., 3 pav., ir 4 pav. Horizontaliais raudonais brūkšniais kiekvienoje schemoje pažymima vaizduojama sąlygų konfigūracija.

2 pav.: SAVIVALDYBĖS DYDIS + STIPRUS LYDERIS

3 pav.: SAVIVALDYBĖS DYDIS + pilietinis aktyvumas + SOCIOEKONOMINĖS SĄLYGOS

4 pav.: STIPRUS LYDERIS + PILIETINIS AKTYVUMAS + SOCIOEKONOMINĖS SĄLYGOS

3.2.3. Atvirkštinė (VRK nesėkmingo pasirodymo rinkimuose) analizė

Tam, kad būtų išsiaiškintos ne tik sąlygos, reikalingos VRK sėkmei savivaldos rinkimuose, bet ir tokios, kurios lemia VRK pralaimėjimą, sudaroma pirminių implikantų formulė ir kintamųjų konfigūracijų lentelė (žr. į 9 lentelę).

Formulė yra tokia:

savivaldybės dydis * stiprus lyderis + savivaldybės dydis * socio-ekonominės sąlygos + stiprus lyderis
* socio-ekonominės sąlygos + stiprus lyderis * PILIETINIS AKTYVUMAS

	Paaškinantys kintamieji ar jų konfigūracijos			
Kintamojo ar jų konfigūracijos paaškinami atvejai	savivaldybės dydis *	savivaldybės dydis *	stiprus lyderis *	stiprus lyderis *
	stiprus lyderis	socio-ekonominės sąlygos	socio-ekonominės sąlygos	PILIETINIS AKTYVUMAS
	Anykščių r., Biržų r., Jurbarko r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauragės r., Elektrėnų r., Jonavos r., Kaišiadorių r., Plungės r., Telšių r., Kelmės r., Pasvalio r., Radviliškio r., Šakių r., Šilutės r., Ukmergės r., Vilkaviškio r., Trakų r., Utenos r.	Anykščių r., Biržų r., Jurbarko r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauragės r., Kelmės r., Pasvalio r., Radviliškio r., Šakių r., Ukmergės r., Vilkaviškio r., Kretingos r., Rokiškio r.	Anykščių r., Biržų r., Jurbarko r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauragės r., Kelmės r., Pasvalio r., Radviliškio r., Šakių r., Šilutės r., Ukmergės r., Vilkaviškio r., Kupiškio r., Marijampolės, Mažeikių r., Molėtų r., Skuodo r., Pagėgių, Zarasų r.	Anykščių r., Biržų r., Jurbarko, Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Tauragės r., Birštono, Klaipėdos r., Neringos, Palangos m., Pagėgių, Zarasų r., Trakų r., Utenos r.
	Žr. į 5 pav.	Žr. į 6 pav.	Žr. į 7 pav.	Žr. į 8 pav.

9 lentelė: Sėkmingo VRK pasirodymo kintamųjų konfigūracijos

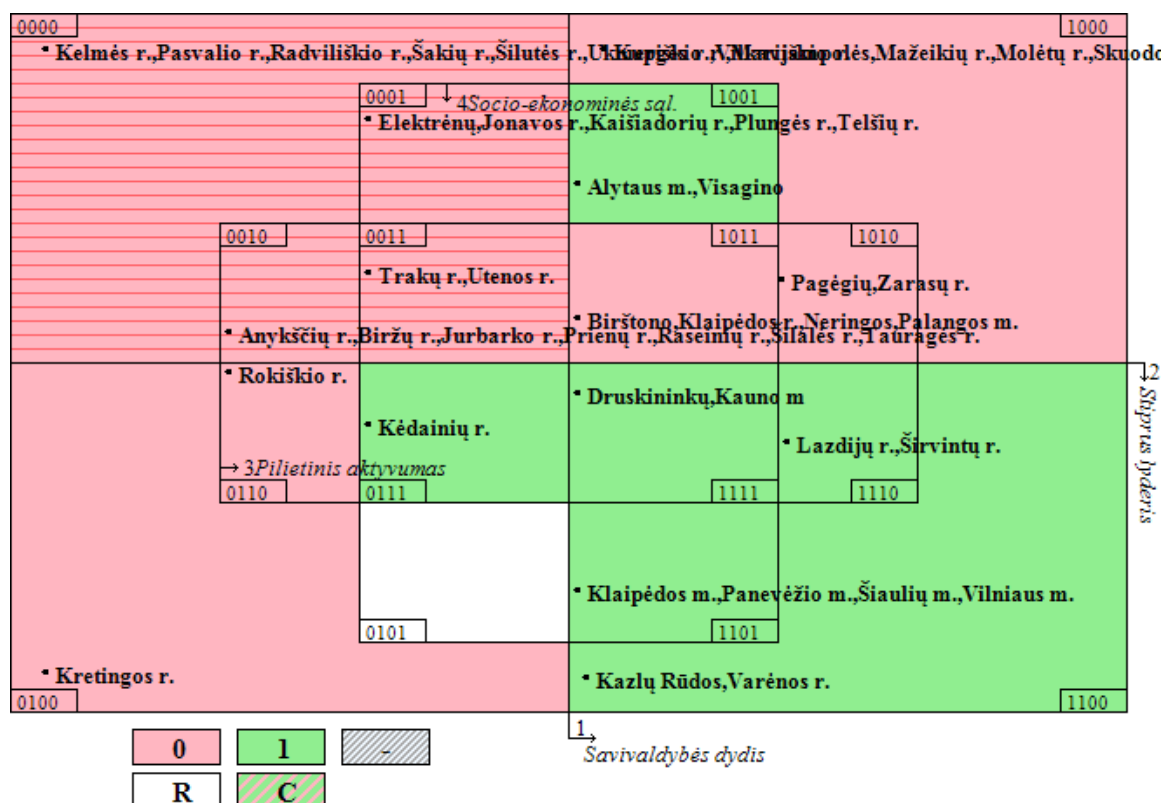
Remiantis formule galima išskirti 4 sąlygų konfigūracijas, kurioms esant VRK laimėjo 2019 m. savivaldos rinkimus:

1. VRK kandidatavo vidutinio dydžio savivaldybėje ir neturėjo stipraus lyderio;
2. VRK kandidatavo vidutinio dydžio savivaldybėje, kurioje yra prastos socio-ekonominės gyvenimo sąlygos;
3. VRK neturėjo stipraus lyderio ir kandidatavo savivaldybėje, kurioje yra prastos socio-ekonominės sąlygos;

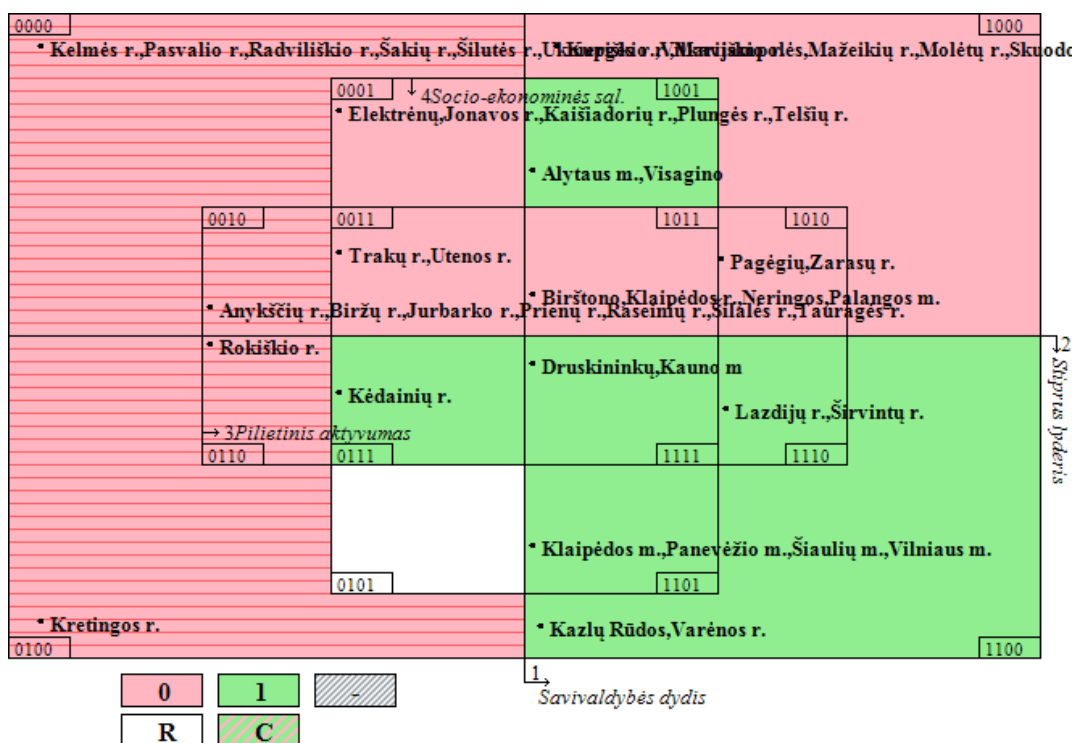
- VRK neturėjo stipraus lyderio ir kandidatavo savivaldybėje, kurioje yra didelis pilietinis aktyvumas.

Taigi, galima daryti išvadas, jog nėra nei vienos būtinos ar pakankamos sąlygos, kuri nulemtų VRK pralaimėjimą savivaldos rinkimuose. Tačiau susidariusios keturios sąlygų konfigūracijos parodo, kad stipraus lyderio neturėjimas yra svarbi sąlyga tam, kad VRK nelaimėtų rinkimų, ji konfigūracijose pasikartoja net tris kartus. Taip pat reiktų išskirti vidutinį savivaldybės dydį bei prastas socio-ekonominės sąlygas kaip dažnai konfigūracijose dominuojančias sąlygas. Dauguma sąlygų konfigūracijų buvo nuspėtos hipotezėse ir atitinka teoriniame pagrinde išreikštas implikacijas, tačiau aukštas pilietinis aktyvumas yra netikėta sąlyga, atsižvelgiant į panašius tyrimus kitose Europos valstybėse.

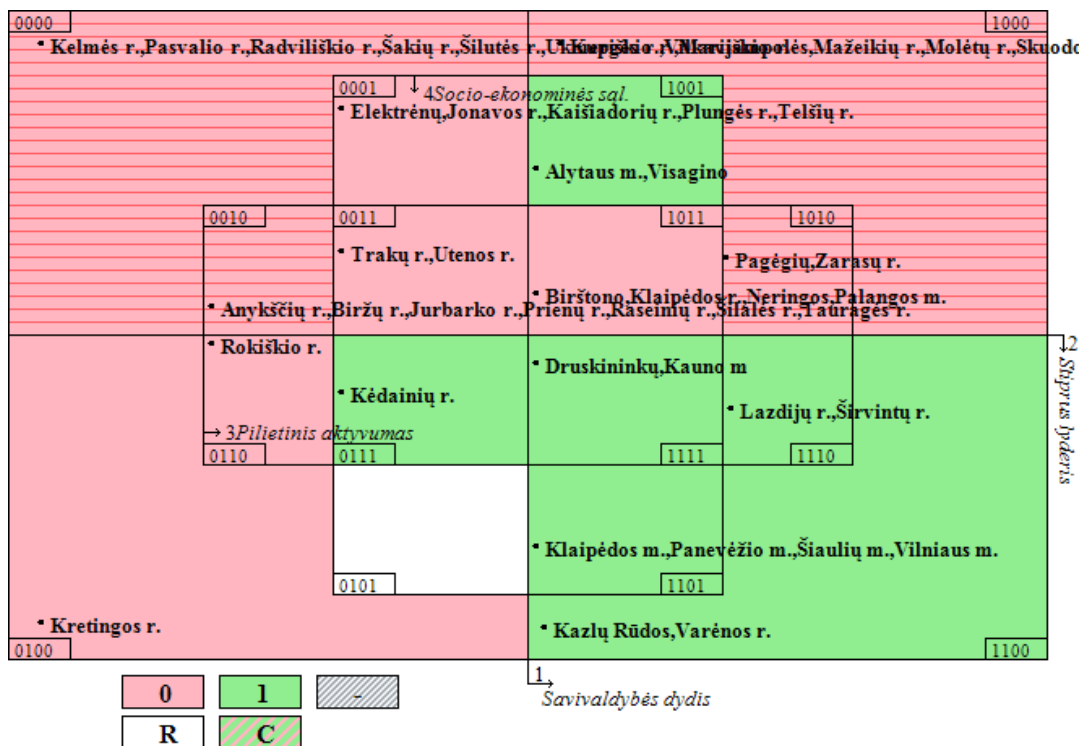
Grafiškai šios minėtos sąlygų konfigūracijos pavaizduotos 6 pav., 7 pav., 8 pav. ir 9 pav. Horizontaliais raudonais brūkšniais kiekvienoje schemeje pažymima vaizduojama sąlygų konfigūracija.

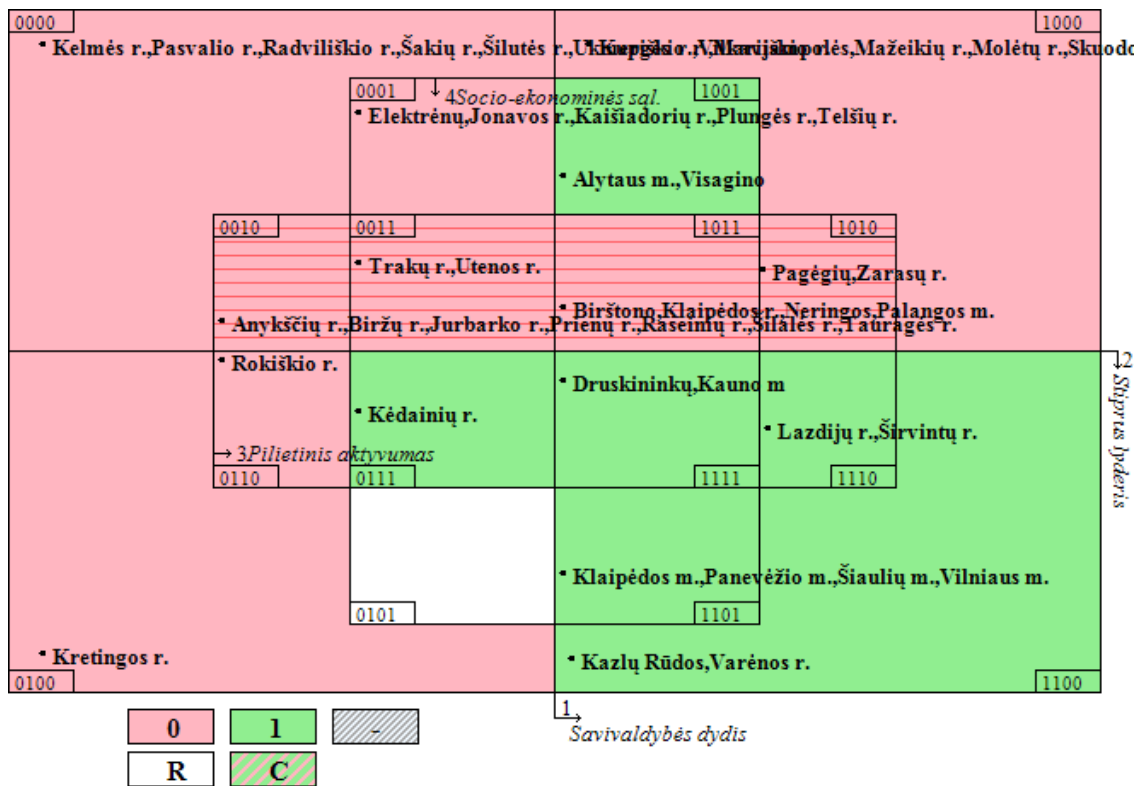
5 pav.: savivaldybės dydis * stiprus lyderis

6 pav.: savivaldos dydis * socio-ekonominės sąlygos

7 pav.: stiprus lyderis * socio-ekonominės sąlygos

8 pav.: stiprus lyderis * PILIETINIS AKTYVUMAS

IŠVADOS

Visuomeniniai rinkimų komitetai yra įvardijami kaip fenomenalus reiškinys daugelyje Europos valstybių. Lietuvoje 2019 metais jie antrą kartą turėjo teisę dalyvauti savivaldybių tarybų rinkimuose ir, bendrai imant, jų pasirodymą galima laikyti itin sėkmingu, kadangi lyginant su kitomis politinėmis jėgomis jie iškovojo procentaliai daugiausiai tarybos narių mandatų. Tokio sėkmingumo priežasčių gali būti įvairių ir norint jas išskirti, kiekvieno VRK atvejį reikėtų tyrinėti atskirai, žiūrėti, kokia gali būti komiteto kilmė, kokie žmonės jį sudaro – iki tol nedalyvavę politikoje ar buvę partiniai veikėjai, tirti VRK retoriką – žiūrėti, ar komiteto nariai savo pasisakymais nepanašėja į populistinių partijų politikus.

Žinoma, toks tyrimas būtų itin išsamus ir naudingas, tačiau ne mažiau svarbu yra ir remiantis moksliniais tyrimais apie visuomeninius rinkimų komitetus, atliktais Europoje, konstruoti teorinį pagrindą pagal tai, kokioms sąlygoms esant dažniausiai susidarydavo galimybė VRK laimėti savivaldos rinkimus.

Remiantis teoriniu pagrindu iškeltos hipotezės buvo patikrintos sudarius sąlygų konfigūracijas, būtinas VRK laimėjimui ir nelaimėjimui savivaldos rinkimuose. Tam, kad VRK laimėtų rinkimus, yra būtinos šios sąlygos: VRK turi stiprų lyderį ir dalyvauja rinkimuose į mažą arba didelę savivaldybę; VRK kandidatuoja mažoje arba didelėje savivaldybėje, kurioje yra mažas pilietinis aktyvumas ir geros socio-ekonominės sąlygos; VRK turi stiprų lyderį ir kandidatuoja savivaldybėje, kurioje yra didelis pilietinis aktyvumas ir geros socio-ekonominės sąlygos. Nėra nei vienos būtinos ar pakankamos sąlygos, kurios užtektų VRK sėkmei paaiškinti.

Taigi, hipotezės H1, H3 ir H5 pasitvirtino, nes mažas arba didelis savivaldybės dydis, stiprus lyderis ir aukštas pilietinis aktyvumas yra sąlygų, reikalingų sėkmingam VRK pasirodymui, konfigūracijų sudedamieji dėmenys. Tuo tarpu hipotezė H7 nepasitvirtino, nes prastos socio-ekonominės sąlygos ne tik nėra nei vienoje iš reikalingų konfigūracijų, bet netgi atvirkščiai – sąlygų konfigūracijose varijuoja priešingos – geros socio-ekonominės sąlygos.

Tam, kad patirtų pralaimėjimą VRK turi susidaryti šios sąlygų kombinacijos: VRK kandidatavo vidutinio dydžio savivaldybėje ir neturėjo stipraus lyderio; VRK kandidatavo vidutinio dydžio savivaldybėje, kurioje yra prastos socio-ekonominės gyvenimo sąlygos; VRK neturėjo stipraus lyderio ir kandidatavo savivaldybėje, kurioje yra prastos socio-ekonominės sąlygos; VRK neturėjo stipraus lyderio ir kandidatavo savivaldybėje, kurioje yra didelis pilietinis aktyvumas. Nėra nei vienos pakankamos ar būtinos sąlygos, kad VRK pralaimėtų savivaldos rinkimus.

Taigi, šiuo atveju, tik dvi hipotezės iš keturių pasitvirtino - H2, H4, kadangi vidutinis savivaldybės dydis ir silpnas lyderis yra vienos iš sąlygų, kurios konfigūracijose su kitomis lemia VRK nelaimėjimą rinkimuose.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog tam, kad VRK laimėtų savivaldos rinkimus, yra trys, nors ir nepakankamos bei nebūtinės sąlygos – tai mažas arba didelis savivaldybės dydis, geros socio-ekonominės sąlygos bei stiprus lyderis. Kad pralaimėtų rinkimus - silpnas lyderis, vidutinis savivaldybės dydis bei prastos socio-ekonominės sąlygos.

Šios išvados yra daromos tik apie 2019 metų Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimus, tačiau tikimasi, kad jos turės naudos ir ateities tyrimams, jei ateityje būtų nuspręsta lyginti VRK sėkmės sąlygų analizę skirtingų savivaldos rinkimų metu, žiūrėti, kaip metams bėgant šios kinta arba ne ir daryti bendresnes išvadas. Taip pat tikimasi, kad atliktas tyrimas galės pasitarnauti ir kitokio pobūdžio tyrimams apie visuomeninius rinkimų komitetus Lietuvoje.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SARAŠAS

1. Aars, Jacob, and Hans-Erik Ringkjøb. "Independent lists in Norwegian local politics." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 211-232.
2. Åberg, Martin, and Christer Ahlberger. "Local candidate lists: Historical artefacts or a novel phenomenon? A research note." *Party Politics* 21.5 (2015): 813-820.
3. Angenendt, Michael. "Anti-Partyism in German Independent Local Lists: Empirical Insights from a Membership Study." *German Politics* 27.3 (2018): 401-423.
4. Boogers, Marcel, and Gerrit Voerman. "Independent local political parties in the Netherlands." *Local Government Studies* 36.1 (2010): 75-90.
5. Boogers, Marcel. "Local political parties in the Netherlands: anomaly or prototype?" *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 149-167.
6. Copus, Colin, Alistair Clark, and Karin Bottom. "Multi-party politics in England: small parties, independents, and political associations in English local politics." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 253-276.
7. Drápalová, Eliška, and Davide Vampa. "The Decline of Traditional Partisanship in Spanish Municipalities: Corruption, Inequality and Territorial Mobilisation." *Representation* 54.4 (2018): 349-365.
8. Dudzińska, Agnieszka. "Non-party lists in local election in Poland." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 105-126.
9. Göhlert, Stefan, et al. "Independent local lists in East and West Germany." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 127-148.
10. Gendźwiłł, Adam. "Independent mayors and local lists in large Polish cities: Towards a non-partisan model of local government?" *Local Government Studies* 38.4 (2012): 501-518.
11. Katz, Richard S., and Peter Mair. "Changing models of party organization and party democracy: the emergence of the cartel party." *Party politics* 1.1 (1995): 5
12. Ragin, Ch. "The Comparative Method: Moving beyond Qualitative and Quantitative Strategies. The Regents of the University of California." (1987).
13. Norkus, Zenonas, and Vaidas Morkevičius. "Kokybinė lyginamoji analizė." *Vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams [Qualitative Comparative Analysis. A Textbook for Higher School Students]*, Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas (2011).
14. Otjes, Simon. "Pushed by national politics or pulled by localism? Voting for independent local parties in the Netherlands." *Local Government Studies* 44.3 (2018): 305-328.
15. Kopric, Ivan. "Consolidation, fragmentation, and special statuses of local authorities in Europe." *Croat. & Comp. Pub. Admin.* 12 (2012): 1175.
16. Reiser, Marion, and Everhard Holtmann, eds. *Farewell to the party model?: independent local lists in East and West European countries*. Springer Science & Business Media, 2008.
17. Reiser, Marion. "Conclusion: Independent local lists in East and West European countries." *Farewell to the Party Model?*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 277-294.

18. Steyvers, Kristof, et al. "All politics is local, partisan or national? Local lists in Belgium." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 169-193.
19. Pettai, Vello, Rein Toomla, and Elvis Joakit. "Citizen electoral alliances in Estonia: Citizen democracy versus cartel parties." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 85-104.
20. Soós, Gábor. "Local and national parties in Hungary." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 63-84.
21. Jüptner, Petr. "Local lists in the Czech Republic." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 21-37.
22. Koprić, Ivan. "Independent local lists in Croatia: In search for a composite theoretical frame." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 39-61.
23. Holtmann, Everhard. "Local lists in Europe." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 11-19.
24. Vampa, Davide. "Declining partisan representation at the sub-national level: Assessing and explaining the strengthening of local lists in Italian municipalities (1995–2014)." Local Government Studies 42.4 (2016): 579-597.
25. Vampa, Davide. "Local representative democracy and protest politics: the case of the Five-star Movement." Contemporary Italian Politics 7.3 (2015): 232-250.
26. Kopric, Ivan. "Independent Local Lists in Croatia: In Search for a Composite Theoretical Frame." Croat. Pub. Admin. 7 (2007): 335.
27. Steyvers, Kristof, et al. "All politics is local, partisan or national? Local lists in Belgium." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 169-193.
28. Reiser, Marion, and Everhard Holtmann, eds. Farewell to the party model?: independent local lists in East and West European countries. Springer Science & Business Media, 2008.
29. Ragin, Charles, and Lisa M. Amoroso. "Using qualitative methods to study commonalities." Constructing social research: The unity and diversity of method (2011): 111-134.
30. Lazauskienė, Aistė, Bučaitė-Vilkė, Jurga. "Vietos politinės lyderystės paieškos: kokio mero nori Lietuvos gyventojai." Filosofija. Sociologija 29.4 (2018): 279
31. Valackienė, Asta, and Edita Žalnierienė. "Bendruomenės dalyvavimas savivaldos procesuose: vietos bendruomenės atvejo analizė." Tiltai 71.2 (2015): 21-38.
32. Wörlund, Ingemar. "Local parties in Sweden." Farewell to the Party Model?. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2008. 195-210.
33. Žiliukaitė, Rūta, et al. Neatrasta galia: Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis. Versus aureus, 2006.
34. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, „Dėl savivaldybių tarybų rinkimų.“, Irkt.lt, 2007. <<https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta542/content>> [Žiūrėta 2020 05 10].
35. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinės pašalpos ir būsto šildymo ir išlaidų vandeniu kompensacijų gavėjų skaičius 2018 m. (pagal savivaldybes), <<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/socialine-parama-seimoms-irvaikams/statistika>> Žiūrėta [2019 03 29]
36. Lietuvos statistikos departamentas, Gyventojai pagal išsilavinimą ir kalbų mokėjimą, 2013 03 29, <<https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Gyv+pagal+i%C5%A1silavinima>>

- _ir_kalbu_mokejima.pdf/b75c5e7a-e733-48fa-95e4-83d485c6726a> Žiūrėta [2020 03 29].
36. UAB Spinter Tyrimai, „Idealus meras: iniciatyvus, suprantantis, sportuojantis ir turintis valdymo patirties.“ Vilnius, 2010.
<<https://spinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/MjI5Ozk7OzA>> [Žiūrėta 2020 05 22]
37. NVO atlasas, NVO katalogas, <<https://nvoatlasas.lt/filtravimas/>> [Žiūrėta 2020 04 05]
38. Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija, 2015 m. kovo 1 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai, balsavimo rezultatai savivaldybėse,
<https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/2019_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/index.html> [Žiūrėta 2020 03 28].
39. Lietuvos laisvosios rinkos institutas, „Atlyginimai, nedarbas ir socialinės pašalpos gavėjai – skirtumai tarp savivaldybių.“ Vilnius, 2017.

SUMMARY

Independent local lists are considered as a new phenomenon in multiple European countries – in Western democracies as well as those which are called ‘new democracies’ – Eastern and Central European countries in which consolidation processes of democracy started only in 1990. In both types of these states Independent local lists recently are particularly successful – the number of them in local council elections is rising and they have high support from the electorate.

European political scientists are trying to clarify under which conditions independent local lists are able to win local elections and which factors are most essential for that. They draw in some conclusions: firstly, independent local list have to have a strong and charismatic political leader; secondly, independent local lists are much more successful in small communities or in big cities – there they can use all the available potential; thirdly, local lists have more opportunities in societies where civic and political participation are higher than in those where these indicators are low; lastly, welfare and well socio-economical conditions of living imply lower share of votes of independent local lists.

With regard to these conditions there were made the assumptions and constructed hypotheses about a successful performance of independent local lists in Lithuania’s municipal elections in 2019. An analysis of conditions for such successful performance were made through Qualitative Comparative Analysis and presented graphically with program TOSMANA.

After the analysis there were made few observations and findings. First of all, there are no necessary or sufficient conditions for the success of independent local lists. There are 3 combinations of successful performance: strong leader and small or big municipality; small or big municipality and low civic activity and good socio-economic conditions; strong leader, high civic activity and good socio-economic conditions.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Savivaldybė	Savivaldybių tarybų rinkimai	Merų rinkimai
Akmenės rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Vitalijus MITROFANOVAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Alytaus miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „Už Alytų“	Nerijus CESIULIS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Alytaus rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Algirdas VRUBLIAUSKAS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Anykščių rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Sigutis OBELEVIČIUS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Birštono	Lietuvos socialdemokratų partija	Nijolė DIRGINČIENĖ (Lietuvos socialdemokratų partija)
Biržų rajono	VYTO JARECKO koalicija „VIENINGI BIRŽAI“ (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)	Vytas JARECKAS (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Druskininkų	Visuomeninis rinkimų komitetas „Už Druskininkus su Ričardu Malinausku“	Ričardas MALINAUSKAS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Už Druskininkus su Ričardu Malinausku“)
Elektrėnų	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Kęstutis VAITUKAITIS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Ignalinos rajono	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	Justas RASIKAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Jonavos rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Mindaugas SINKEVIČIUS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Joniškio rajono	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Vitalijus GAILIUS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Jurbarko rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Skirmantas MOCKEVIČIUS (Išsikėlė pats)
Kaišiadorių rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Vytenis TOMKUS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Kalvarijos	Partija Tvarka ir teisingumas	Vincas PLIKAITIS (Partija Tvarka ir teisingumas)
Kauno miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „Vieningas Kaunas“	Visvaldas MATIJOŠAITIS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Vieningas Kaunas“)
Kauno rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Valerijus MAKŪNAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Kazlų Rūdos	Visuomeninis rinkimų komitetas „Už Jaunąją Sūduvą“	Mantas VARAŠKA (Visuomeninis rinkimų komitetas „Už Jaunąją Sūduvą“)
Kelmės rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Vaclovas ANDRULIS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Kėdainių rajono	Visuomeninis rinkimų komitetas „Valentino Tamulio komanda – mūsų krašto sėkmei“	Valentinas TAMULIS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Valentino Tamulio komanda – mūsų krašto sėkmei“)
Klaipėdos miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „Vytautas Grubliauskas ir komanda“	Vytautas GRUBLIAUSKAS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Vytautas Grubliauskas ir komanda“)

Klaipėdos rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Bronius MARKAUSKAS (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Kretingos rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Antanas KALNIUS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Kretingos kraštas“)
Kupiškio rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Dainius BARDAUSKAS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Lazdijų rajono	Visuomeninis rinkimų komitetas „A. Margelio komanda „Pirmyn!“	Ausma MIŠKINIENĖ (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Marijampolės	Lietuvos socialdemokratų partija	Povilas ISODA (Lietuvos socialdemokratų partija)
Mažeikių rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Vidmantas MACEVIČIUS (Partija Tvarka ir teisingumas)
Molėtų rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Saulius JAUNEIKA (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Neringos	Lietuvos socialdemokratų partija	Darius JASAITIS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Pagėgių	Partija Tvarka ir teisingumas	Vaidas BENDARAVIČIUS (Partija Tvarka ir teisingumas)
Pakruojo rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Saulius MARGIS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Palangos miesto	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Šarūnas VAITKU (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Panevėžio miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „Atsinaujinančiam Panevėžiui“	Rytis Mykolas RAČKAUSKAS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Atsinaujinančiam Panevėžiui“)
Panevėžio rajono	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	Povilas ŽAGUNIS (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Pasvalio rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Gintautas GEGUŽINSKAS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Plungės rajono	Vitalijus GAILIUS	Audrius KLIŠONIS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Prienų rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Alvydas VAICEKAUSKAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Radviliškio rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Antanas ČEPONONIS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Raseinių rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Andrius BAUTRONIS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Rietavo	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Antanas ČERNECKIS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Rokiškio rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Ramūnas GODELIAUSKAS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Vieningi su Ramūnu Godeliausku“)
Skuodo rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Petras PUŠINSKAS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Šakių rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Edgaras PILYPAITIS (Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai)
Šalčininkų rajono	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	Zdzisław PALEVIČ (Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“)

Šiaulių miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „Artūro Visocko sąrašas „Dirbame miestui““	Artūras VISOCKAS (Visuomeninis rinkimų komitetas „Artūro Visocko sąrašas „Dirbame miestui““)
Šiaulių rajono	Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	Antanas BEZARAS (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Šilalės rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Algirdas MEIŽENIS (Partija Tvarka ir teisingumas)
Šilutės rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Vytautas LAURINAITIS (Partija Tvarka ir teisingumas)
Širvintų rajono	Visuomeninis rinkimų komitetas „Živilės Pinskuvienės komanda – už sėkmingą Širvintų kraštą“	Živilė PINSKUVIENĖ (Visuomeninis rinkimų komitetas „Živilės Pinskuvienės komanda – už sėkmingą Širvintų kraštą“)
Švenčionių rajono	Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)	Rimantas KLIPČIUS (Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai))
Tauragės rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Dovydas KAMINSKAS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Telšių rajono	Darbo partija	Kęstutis GUSAROVAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Trakų rajono	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Edita RUDELIENĖ (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)
Ukmergės rajono	Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai	Rolandas JANICKAS (Darbo partija)
Utenos rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Alvydas KATINAS (Lietuvos socialdemokratų partija)
Varėnos rajono	Visuomeninis rinkimų komitetas „Algio Kašėtos sąrašas „Drauge su Jumis““	Algis KAŠĖTA (Visuomeninis rinkimų komitetas „Algio Kašėtos sąrašas „Drauge su Jumis““)
Vilkaviškio rajono	Lietuvos socialdemokratų partija	Algirdas NEIBERKA (Lietuvos socialdemokratų partija)
Vilniaus miesto	Visuomeninis rinkimų komitetas „R. Šimašiaus komanda „Už Vilnių, kuriuo didžiuojamės!““	Remigijus ŠIMASIUS (Visuomeninis rinkimų komitetas „R. Šimašiaus komanda „Už Vilnių, kuriuo didžiuojamės!““)
Vilniaus rajono	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“	Marija REKST (Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“)
Visagino	Visuomeninis rinkimų komitetas „Visaginas – tai mes“	Erlandas GALAGUZ (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)
Zarasų rajono	Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Nikolajus GUSEVAS (Lietuvos socialdemokratų partija)

2019 m. Lietuvos savivaldybių tarybų ir merų rinkimų laimėjimo rezultatai

Šaltinis: Vyriausioji rinkimų komisija

2 PRIEDAS

Savivaldybė	Gyventojų skaičius	Savivaldybė	Gyventojų skaičius
Alytaus miesto	50 422	Panevėžio miesto	87 139
Anykščių rajono	23 602	Pasvalio rajono	23 377
Birštono	4 117	Plungės rajono	33 284
Biržų rajono	23 172	Prienų rajono	26 112

Druskininkų	19 360	Radviliškio rajono	35 520
Elektrėnų	23 687	Raseinių rajono	31 921
Jonavos rajono	41 631	Rokiškio rajono	28 728
Jurbarko rajono	25 452	Skuodo rajono	16 493
Kaišiadorių rajono	29 904	Šakių rajono	27 341
Kauno miesto	286 754	Šiaulių miesto	100 131
Kazlų Rūdos	11 493	Šilalės rajono	22 410
Kelmės rajono	26 019	Šilutės rajono	38 204
Kėdainių rajono	45 871	Širvintų rajono	15 355
Klaipėdos miesto	147 892	Tauragės rajono	38 290
Klaipėdos rajono	58 439	Telšių rajono	39 888
Kretingos rajono	37 575	Trakų rajono	32 558
Kupiškio rajono	16 756	Ukmergės rajono	33 928
Lazdijų rajono	18 695	Utenos rajono	37 435
Marijampolės	54 090	Varėnos rajono	21 276
Mažeikių rajono	51 497	Vilkaviškio rajono	35 316
Molėtų rajono	17 436	Vilniaus miesto	552 131
Neringos	3 455	Visagino	18 414
Pagėgių	7 543	Zarasų rajono	15 274
Palangos miesto	15 664		87 139
	41 631		

Gyventojų skaičius savivaldybėje

Šaltinis: Statistikos departamentas

3 PRIEDAS

Savivaldybė	Vidutinis darbo užmokestis, Eur	Nedarbo lygis, proc.	Aukštasis išsilavinimas, proc., nuo visų gyv.
Alytaus miesto	866.5	10.3	17.3
Anykščių rajono	764.6	10.8	11.7
Birštono	811	5.8	20.2
Biržų rajono	737.7	8.9	9.8
Druskininkų	772.6	9.9	17.4
Elektrėnų	868.1	4.8	14.4
Jonavos rajono	926.4	9.4	13.2
Jurbarko rajono	756.4	13.4	11
Kaišiadorių rajono	830.7	7.0	12.4
Kauno miesto	1000.1	6.7	27.4
Kazlų Rūdos	972.3	11.4	11.2
Kelmės rajono	739.1	13.5	9.2
Kėdainių rajono	929.2	7.5	12.1
Klaipėdos miesto	1024.1	6.4	23.5
Klaipėdos rajono	826	6.0	15.4

Kretingos rajono	763.3	4.9	12.7
Kupiškio rajono	777.5	12.4	11.2
Lazdijų rajono	755.7	15.0	10.7
Marijampolės	790.3	8.0	15.3
Mažeikių rajono	905.5	11.0	12.9
Molėtų rajono	722	11.4	12
Neringos	900.5	5.3	27.1
Pagėgių	747.3	10.0	7.7
Palangos miesto	748.2	8.0	24.1
Panevėžio miesto	892	7.4	18.5
Pasvalio rajono	773.6	12.1	9.4
Plungės rajono	831.9	7.1	11.7
Prienų rajono	749.3	6.8	12.2
Radviliškio rajono	727.8	10.7	10.8
Raseinių rajono	772.8	9.0	10.3
Rokiškio rajono	796	11.3	11.3
Skuodo rajono	709.2	8.0	8.8
Šakių rajono	779.3	9.6	10.2
Šiaulių miesto	834.3	5.3	21
Šilalės rajono	746.6	5.7	9.7
Šilutės rajono	804.3	12.2	10.6
Širvintų rajono	802.1	8.0	12.2
Tauragės rajono	792.5	10.8	11.5
Telšių rajono	831.4	7.4	11.8
Trakų rajono	984.7	5.8	15.8
Ukmergės rajono	814.7	11.4	12.7
Utenos rajono	829.3	10.0	16.1
Varėnos rajono	717.3	10.0	11.8
Vilkaviškio rajono	734.4	10.0	9.6
Vilniaus miesto	1108.7	5.9	33.7
Visagino	901.5	12.7	22.4
Zarasų rajono	688.5	14.0	12.3

Socio-ekonominiai duomenys pagal savivaldybes

Šaltinis: Statistikos departamentas

4 PRIEDAS

Savivaldybė	1000 gyv. tenkantis NVO skaičius	Rinkėjų aktyvumas, proc. (2019 m. savivaldybių tarybų rinkimai)	Pirmumo balsai, proc. (2019 m. savivaldybių tarybų rinkimai)
Alytaus miesto	0.58	45.91	69.71
Anykščių rajono	0.12	51	50.56
Birštono	0.48	67.42	74.94
Biržų rajono	0.59	51.73	62.03
Druskininkų	0.56	58.58	59.54
Elektrėnų	0.46	46.02	61.9
Jonavos rajono	0.50	41.49	54.73
Jurbarko rajono	0.76	46.54	61.42

Kaišiadorių rajono	0.30	47.21	54.3
Kauno miesto	0.96	50.88	51.64
Kazlų Rūdos	0.43	53.18	56.12
Kelmės rajono	0.56	46.1	55.06
Kėdainių rajono	0.99	51.36	40.68
Klaipėdos miesto	0.65	38.91	53.12
Klaipėdos rajono	0.25	39.94	60.65
Kretingos rajono	0.34	44.34	57.93
Kupiškio rajono	0.53	52.85	43.39
Lazdijų rajono	0.73	62.05	63.54
Marijampolės	0.57	45.82	58.64
Mažeikių rajono	0.54	42.33	58.22
Molėtų rajono	0.84	49.64	53.46
Neringos	1.86	53.9	77.58
Pagėgių	0.64	61.16	78.15
Palangos miesto	0.65	52.56	68.81
Panevėžio miesto	0.43	41.25	51.8
Pasvalio rajono	0.63	50.36	45.56
Plungės rajono	0.50	43.77	55.52
Prienų rajono	0.42	51.45	65.13
Radviliškio rajono	0.25	49.21	60.8
Raseinių rajono	0.95	55.79	68.94
Rokiškio rajono	1.12	50.65	51.33
Skuodo rajono	0.30	43.54	48
Šakių rajono	1.12	47.17	48.66
Šiaulių miesto	0.60	43.92	60.57
Šilalės rajono	0.30	59.09	80.06
Šilutės rajono	0.62	46.76	67.73
Širvintų rajono	1.09	60.55	68.86
Tauragės rajono	0.85	49.52	59.49
Telšių rajono	0.39	43.71	52.62
Trakų rajono	0.43	53.09	70.7
Ukmergės rajono	0.38	47.41	55.59
Utenos rajono	0.63	51.28	59.92
Varėnos rajono	0.32	56.33	58.79
Vilkaviškio rajono	0.66	44.66	46.16
Vilniaus miesto	1.27	48.34	49.74
Visagino	0.64	47.54	58.9
Zarasų rajono	0.77	53.28	66.04

Pilietinio aktyvumo duomenys pagal savivaldybes

Šaltinis: Statistikos departamentas, Vyriausioji rinkimų komisija